

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Bc. Věra Kubešová

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra účetnictví a financí

Studijní program: 6208 N Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Rovná daň v podmínkách České republiky

Vedoucí diplomové práce

Ing. Jarmila Křížová

Autor

Bc. Věra Kubešová

2008

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Katedra účetnictví a financí
Akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Věra KUBEŠOVÁ**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Název tématu: **Rovná daň v podmínkách České republiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Definovat pojem rovná daň, zhodnotit možnost aplikace rovné daně v ČR a jejího přínosu z hlediska ozdravení veřejných financí.

Osnova:

1. Úvod.
2. Rovná daň z ekonomického hlediska.
3. Zkušenosti některých států s rovnou daní, např. Slovensko.
4. Analýza dosavadních daňových příjmů veřejných rozpočtů v ČR.
5. Návrh aplikace rovné daně v ČR, výše daňové sazby.
6. Předpokládaný vývoj daňových příjmů při existenci rovné daně.
7. Vliv zavedení rovné daně v ČR na deficitní financování veřejných rozpočtů.
8. Zhodnocení a závěr.
9. Literární přehled.
10. Přílohy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

60 - 70 stran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná

Seznam odborné literatury:

Rothbard, M. N.: Ekonomie státních zásahů, Liberální institut, Praha 2005. ISBN 80-86389-103

Izák, V.: Fiskální politika, Oeconomica, Praha 2005

Kubátová, K.: Daňová teorie a politika, 2. vydání, Aspi Praha 2003

Jackson, R.W., Brown, C.V.: Ekonomie veřejného sektoru, Eurolex Praha 2003

Samuelson, R.W., Nordhaus, W.D.: Ekonomie, Svoboda, Praha 1995. ISBN 80-205-0494-X

Musgrave, Musgraveová: Veřejné finance v teorii a praxi, Management Press, Praha 1994. ISBN 80-85603-76-4

Odborná a vědecká periodika:

Finance a úvěr, Politická ekonomie, Prague Economic Papers, Acta Oeconomica Pragensia 1/2002 - Daňová politika

Internetové zdroje:

www.kdpcr.cz

www.kpmg.com

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jarmila Křížová

Katedra účetnictví a financí

Datum zadání diplomové práce:

15. března 2007

Termín odevzdání diplomové práce:

30. dubna 2008

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.

děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentů 13 (1)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. František Střeleček, CSc., Dr.h.c.

vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 15. března 2007

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma „Rovná daň v podmínkách České republiky“ jsem vypracovala samostatně. Použitou literaturu a další prameny jsem uvedla v seznamu literatury.

V Českých Budějovicích, dne 18. dubna 2008

Podpis:

Chtěla bych poděkovat Ing. Jarmile Křížové za vedení, pomoc a čas, který věnovala zpracování mé diplomové práce.

Obsah

1. Úvod	3
2. Rovná daň z ekonomického hlediska	5
2.1 Daňová teorie	5
2.2 Myšlenky rovné daně – americký koncept	6
2.3 Myšlenky rovné daně – český koncept	8
2.4 Pozitivní a negativní dopady zavedení rovné daně	10
2.4.1 Argumenty pro zavedení rovné daně	10
2.4.2 Argumenty proti zavedení rovné daně	12
3. Zkušenosti některých států s rovnou daní, např. Slovensko	15
3.1 Principy fungování rovné daně na Slovensku	15
3.2 Potřeba zavedení rovné daně	16
3.3 Dopady zavedení rovné daně	21
3.3.1 Dopady na skutečný výnos daní	22
3.3.2 Ekonomický růst a zaměstnanost	23
3.4 Další zkušenosti s rovnou daní v zahraničí	24
4. Analýza dosavadních daňových příjmů veřejných rozpočtů v ČR	29
4.1 Daňová soustava ČR	29
4.2 Přímé daně	31
4.2.1 Daně z příjmů	32
4.2.2 Majetkové daně	36
4.3 Nepřímé daně	38
4.3.1 Universální daně	39
4.3.2 Selektivní daně	40
4.4 Ekologické daně	41
4.5 Pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení	42

5. Návrh aplikace rovné daně v ČR, výše daňové sazby	44
5.1 Návrh ODS (Občanská demokratická strana)	44
5.2 Návrh trojkoaliční vlády	45
6. Předpokládaný vývoj daňových příjmů při existenci rovné daně	48
6.1 Předpoklady výpočtů	48
6.2 Modelové domácnosti	48
6.3 Shrnutí výsledků výpočtů	53
7. Vliv zavedení rovné daně v ČR na deficitní financování veřejných rozpočtů	56
7.1 Předpokládané příjmy	56
7.2 Zdroje financování	57
8. Závěr	59
9. Summary	63
10. Přehled použité literatury	65

Seznam použitých zkratk

Přílohy

1. Úvod

Předmětem mé diplomové práce je posoudit aplikaci rovné daně v podmínkách České republiky a přínos jejího zavedení. V posledních deseti letech je oblíbeným trendem, především ve střední a východní Evropě, zavádět rovnou daň. Zavedení rovné daně znamenalo pro tyto státy snížení jednotlivých sazeb daní, aniž by to ohrozilo příjmy veřejných rozpočtů.

Reformy, které ve většině případech doprovází zavedení rovné daně, znamenají zjednodušení a zpřehlednění daňových systémů a nižší náklady na administrativu, spojenou se správou daňového systému. Podnětem pro zavedení rovné daně není pouze zvýšení hospodářského růstu, ale i zatraktivnění daného státu pro zahraniční investory, kteří svými investicemi vytvářejí nové pracovní příležitosti.

V druhé kapitole popisují základní charakteristiky daně a základní myšlenky rovné daně, tak jak je uvedli američtí ekonomové ze Stanfordské univerzity Robert Hall a Alvin Rabushka. Tito pánové popisovali rovnou daň v její nejčistší podobě, která je z politického hlediska nepřijatelná. Přesto jsem se zabývala jejich konceptem, jelikož je základním kamenem pro veškeré významné návrhy rovné daně v dnešní ekonomice. Z jejich koncepce vycházel i Ing. Petr Mach, jehož návrhem jsem se dále zabývala. Závěr druhé kapitoly věnuji možným kladům a záporům, které sebou přináší zavedení rovné daně.

V třetí kapitole se zabývám zkušenostmi jiných států, které do svého daňového systému integrovaly rovnou daň. Pro porovnání jsem si zvolila Slovensko, jelikož nás s tímto státem spojuje společná historická, politická a ekonomická minulost. V části této kapitoly jsou popsány důvody daňové reformy a dopady zavedení rovné daně na Slovensku. V poslední části této

kapitoly se zabývám zkušenostmi dalších států ze střední a východní Evropy, které se na základě daňové reformy stávají konkurenty ČR v boji o zahraniční investory.

Ve čtvrté kapitole zjednodušeně popisují přechod naší daňové soustavy z centrálně plánovaného hospodářství na tržně orientovanou ekonomiku. Následně popisují systém přímých a nepřímých daní a analyzují podíl jednotlivých daní na veřejných rozpočtech v ČR. Zároveň se zmiňují o změnách u jednotlivých daní, které sebou nese reforma schválená od 1.1.2008.

Zavedení rovné daně je velmi diskutované téma, proto jsem se v páté kapitole věnovala návrhům rovné daně, prezentované našimi předními politickými strany. Zabývám se návrhem Občanské demokratické strany (ODS) a návrhem trojkoalice, jenž je v platnosti od 1.1.2008.

V šesté kapitole se zabývám možným vývojem daňových příjmů při existenci rovné daně. Pro analýzu jsem použila schválený koncept rovné daně, navržený trojkoaliční vládou. Vybrala jsem několik modelových rodin (fyzické osoby - zaměstnanci) s různou výší hrubých příjmů, abych na těchto příkladech demonstrovala dopad na čisté příjmy těchto rodin po zavedení rovné daně v letech 2008 a 2009.

V sedmé kapitole uvádím předpokládaný vliv zavedení rovné daně v ČR na deficitní financování veřejných rozpočtů a jaké zlepšení či zhoršení může znamenat zavedení rovné daně pro plnění rozpočtu.

2. Rovná daň z ekonomického hlediska

2.1 Daňová teorie

Dnešní daňová teorie prošla stejně jako celá ekonomická teorie různými vývojovými fázemi, které byly ovlivněny politickými, filosofickými, náboženskými a ekonomickými názory. Daňová teorie je i dnes nepřehledným a složitým systémem a nedá se říci, že by existoval dokonalý univerzální daňový systém. Přesto jsou už od středověku přes starověk platné základní požadavky na optimální daňový systém, který je dnes považován za uznávaný. Proto bych ráda pro začátek uvedla několik základních pojmů týkajících se současné daňové teorie.

Daň je definována jako povinná, nenávratná, zákonem určená platba do veřejného rozpočtu. Je to platba neúčelová a neekvivalentní. Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech, nebo je nepravidelná a platí se za určitých okolností. (Kubátová, 2003)

Hlavní funkce daní¹:

Funkce alokační: její hlavní uplatnění se projevuje v situacích, kdy trh projevuje neefektivnost v alokaci zdrojů. Porušování alokační funkce spočívá v existenci konkurence, v poskytování veřejných statků, statků pod ochranou a externalit.

Funkce redistribuční: podstatou redistribuční funkce je přesun části důchodů a bohatství od bohatších jedinců k chudším. Je důležitá i z toho důvodu, že občané nepovažují rozdělení důchodů a bohatství za spravedlivé.

Funkce stabilizační: jejím cílem je zmírnění cyklických výkyvů v ekonomice v souvislosti se zajištěním cenové stability a uspokojující úrovní zaměstnanosti. Stabilizační funkci zajišťuje stát prostřednictvím zvyšování

¹ Kubátová (2000)

státních výdajů v období hospodářské recese a snižováním státních výdajů v období konjunktury.

Fiskální funkce: je často považována za nejdůležitější funkci daní, jelikož prostřednictvím této funkce stát získává finanční prostředky do veřejných rozpočtů, z nichž jsou financovány veřejné výdaje. Fiskální funkce je nejstarší a je zabudována ve všech zmínovaných funkcích.

2.2 Myšlenky rovné daně – americký koncept

Podstatou rovné daně (anglicky "flat tax") je takový daňový systém, kde jsou všechny příjmy zdaněny stejnou jednotnou sazbou, která se vztahuje na všechny poplatníky, tedy firmy i jednotlivce. Tato sazba daně nezávisí na zdroji příjmů ani na jejich velikosti, neexistují daňové výjimky ani odčitatelné položky. Rovná daň roste lineárně, což znamená, že částka daně s vyšším příjmem roste, ale mezní daňová sazba zůstává zachována. Výpočet částky daně by měl být co nejjednodušší. V praxi je tento koncept zcela politicky nemožný, proto se jednotlivé návrhy rovné daně v dílčích bodech liší.

Za průlom v daňové teorii je považován koncept tzv. rovné daně z počátku 80. let 20. století, s nímž přišli američtí ekonomové ze Stanfordské univerzity Robert Hall a Alvin Rabushka. Původně čistě teoretická konstrukce byla postupně rozpracována v komplexní návrh reformy americké daňové soustavy, který byl jedním z hlavních bodů volební kampaně prezidentského kandidáta Forbese v roce 1996².

Oba pánové se snažili svým konceptem reagovat na vývoj daňového systému v USA od počátku 20. století. Hlavním cílem Halla i Rabushky bylo reformovat americký daňový systém, který byl finančně náročný a jeho poplatníky vyšel na stovky miliard dolarů oproti jejich konceptu. Tento systém byl navíc s několika různými sazbami daně a početnými odpočitatelnými

² Minčín, L. O podstatě rovné daně. [On-line] .<www.cepin.cz>

položkami nepřehledný, neefektivní a hlavně nesplňoval zásadní požadavek, a to vybrat dostatečný objem daní na pokrytí nutných státních výdajů s co nejmenšími náklady.

V roce 1985 vydali knihu „The Flat Tax“, kde se snažili přiblížit své myšlenky veřejnosti. Jimi navržená rovná daň má několik základních principů. V první řadě by tato daň měla být:

Spravedlivá a progresivní: daň je uvalena na to, co je ekonomikou vyprodukováno, ne na práci do ní vloženou. Částka daně roste s výší příjmů rodiny (progresivita nevyžaduje odstupňovanou sazbu daně. Zavedení rovné daně na všechny příjmy nad nezdanitelný příjem zajišťuje progresivitu bez distorzí, které vznikají při použití různých sazeb daně.)

Jednou z hlavních myšlenek tohoto konceptu je, že se má zdaňovat to, co lidé z ekonomiky „odčerpávají“ – tedy spotřebu (ta je dána rozdílem mezi příjmem a úsporami) a příjmy mají být zdaněny jen jednou a co nejbližší u zdroje původu. Tento princip není v současnosti vždy dodržen, protože některé druhy příjmů nejsou zdaňovány vůbec (např. výnosy z kapitálu) a u některých příjmů se můžeme setkat i s dvojitým zdaněním (např. dividendy).

Jednoduchá: podle Halla i Rabushky by si každý poplatník spočítal bez jakékoliv pomoci svoji daňovou povinnost, toto ovšem nemohlo platit pro daňový systém USA v roce 1994, kdy hlavní zákoník měl přes 1300 stránek textu a něco okolo 480 různých daňových formulářů³.

Efektivní: náklady na daňový systém můžeme rozdělit na přímé a na nepřímé. Přímé náklady spočívají v hodnotě času, který ekonomické subjekty tráví tím, že vedou daňové záznamy, studují daňovou legislativu a vyplňují složité daňové přiznání. Mezi přímé náklady řadíme též náklady na daňové poradce, výdaje na nákup daňového softwaru. Nepřímé náklady jsou

³ Robert E. Hall, Alvin Rabushka: The Flat tax – second edition, Stanford, 1995

nerealizované úspory, spojené s problematikou dvojího zdanění, kdy jsou nejdříve zdaněny zisky firem a poté i z nich vyplácené dividendy. Neefektivnost daňového systému spočívá v záměrném neplacení daní nebo ve vyhýbání se jim. Nejčastějším způsobem je tzv. práce načerno, což je neevidovaná a nenahlášená produktivní činnost nebo nadměrné využívání daňových odpočtů a neplacení vyměřených daní.

Tento koncept nebyl doposud v Americe zaveden, byl pouze označen za zajímavý, ale na druhou stranu také jako provokativní. Lze jen těžko odhadnout vliv takové daňové reformy v podmínkách jednotlivých států USA.

2.3 Myšlenky rovné daně – český koncept

Jak už jsem se zmiňovala v předchozí kapitole v současné době existuje několik konceptů rovné daně. Chtěla bych se nyní zabývat konceptem rovné daně v jeho konkrétní navrhované podobě v České republice. Rozhodla jsem se vycházet z práce Ing. Petra Macha (MACH 2001), který daný model rozpracoval.

Petr Mach vychází ve své práci z akademického návrhu R. E. Halla a A. Rabushky z roku 1983, resp. 1996. Rovná daň je zde rozpracována s ohledem na možnosti České republiky a je zde brána jako komplexní reforma, která nahradí složitý systém daní. Důvodem této změny, stejně jako u obdobných konceptů je nepřehlednost, nespravedlnost, vysoké transakční náklady, dvojí zdanění a existence daňových úniků v současném daňovém systému. Navrhovaný koncept počítá s jednotnou mezní sazbou a počítá i s osobními odečitatelnými položkami, čímž je brána v potaz politická otázka přerozdělení mezi bohatými a chudými. Koncept rovné daně nezahrnuje spotřební daně (pohonné hmoty, alkohol, tabákové výrobky) ani sociální a zdravotní pojištění.

Systém stejného zdanění se týká těchto daní:

- daně z příjmu právnických osob (DPPO)
- daně z příjmu fyzických osob (DPFO)
- daně z přidané hodnoty (DPH)

Navržené změny v reformě⁴:

- sjednocení sazeb daně z přidané hodnoty (neexistence snížené sazby);
- formální změna výpočtu daně z příjmu fyzických osob⁵. Daně by se vypočítaly z celkových osobních nákladů (tj. součet čisté mzdy, daně, pojistné na sociální zabezpečení a zákonné zdravotní pojištění). Už by se nepočítaly jako dnes ze součtu čisté mzdy, daně a resp. části zdravotního a sociálního pojištění;
- snížení daně z příjmu právnických osob na úroveň daně z příjmu fyzických osob. Odstranění opakovaného zdanění (dvojí zdanění např. u dividend);
- odstranění výjimek a odečitatelných položek u daně z příjmu fyzických osob. Zavedení jednotného nezdánitelného minima a zavedení jednotné daňové sazby.

Tyto návrhy lze uskutečnit postupným přibližováním sazeb DPH, snižováním sazby daně z příjmu právnických osob, odstraněním horních pásem daně z příjmu fyzických osob. Tyto změny by probíhaly postupně nebo mohou být tyto změny provedeny jednorázovým přizpůsobením výše uvedených parametrů. Většina autorů se shoduje na postupném zavádění změn. Jednotlivé změny mohou být provedeny nezávisle na sobě, aniž by uskutečnění jedné změny negativně ovlivnilo provedení jiných.

⁴ Mach, Rovná daň-výzva pro Českou republiku. [On-line] .<www.cepin.cz>

⁵ Stejná sazba pro daň z příjmů ze zaměstnaneckého poměru a pro daň z příjmu z podnikání, v opačném případě bychom nemohli mluvit o rovném zdanění různých druhů příjmů

Daň z příjmu fyzických osob

Koncept rovné daně podle Petra Macha navrhuje optimální sazbu daně ve výši 15%, nezdanitelné minimum jako paušální částku na poplatníka a odečitatelné položky na závislé osoby ve výši 6 000 Kč. Vzorec pro výpočet daně (MACH, 2001):

Daň = (příjem – nezdanitelné minimum) * sazba

Daň z příjmu právnických osob

Daň z příjmu právnických osob má jednotnou sazbu ve výši 24% a svojí povahou se blíží sazbě rovné daně. Rovná daň odstraní dvojí zdanění příjmů, běžně dochází k zdanění zisků firem a pak dochází ke zdanění zisku ve formě dividend, proto se navrhuje zrušit zdanění dividend a sjednotit sazbu daně z příjmu fyzických a právnických osob. Vzorec pro výpočet daně (MACH, 2001):

Daň = (příjmy - výdaje)* sazba

Daň z přidané hodnoty

V současnosti existují v České republice dvě sazby DPH ve výši 5% a 19%. Návrh do budoucna počítá se zavedením jednotné sazby ve výši 15%.

2.4 Pozitivní a negativní dopady zavedení rovné daně

V této části práce bych ráda rozebrala argumenty příznivců i odpůrců zavedení rovné daně v České republice. Znalost obou postojů považuji za důležité.

2.4.1 Argumenty pro zavedení rovné daně

1. Jednoduchost a zvýšení daňových příjmů státu

S rovnou daní přichází jednoduchost jak v orientaci v zákoníku, tak i v samotném vyplňování daňového přiznání a platbě daní. Příznivci rovné daně tvrdí, že zavedení rovné daně podpoří ekonomický růst (s vyšším HDP

budou vyšší i daně). Jednoduchý daňový systém znamená jeho lepší průhlednost. To bude znamenat, že část firem opustí tzv. šedou zónu a přihlásí se k placení daní (zkušenost ze Slovenska uvádí 15% nárůst plátců z řad firem po zavedení true flat tax na Slovensku). Část poplatníků, kteří přesouvali své zisky do tzv. daňových rájů s cílem snížit si daňovou povinnost, odvedou více na daních v České republice. Šedá ekonomika podle údajů z Liberálního institutu tvoří asi 5 – 10 % hrubého domácího produktu, tedy zhruba 120 až 140 miliard korun, což znamená, že stát přichází na daních o velkou částku peněz.

Pokud se sníží daňové úniky a náklady na správu daní, stane se Česká republika s nižší mírou zdanění atraktivnější pro zahraniční investory. Což povede ke zvýšení daňových příjmů.

2. Snížení administrativních nákladů

Složitost současného zákona o daních z příjmů vede k vysokým administrativním nákladům jak pro stát, tak i pro poplatníka. Složitě vyplňování daňového přiznání vede poplatníka k tomu, aby zaplatil za poradenství daňového poradce. Na straně státu jsou to státní úředníci, kteří kontrolují odevzdaná daňová přiznání (tzn. zda poplatník uvedl všechny položky, které měl a zda odečetl položky, které mohl). Po zavedení rovné daně by došlo ke zjednodušení daňového systému, což by znamenalo snížení administrativních nákladů jak na straně poplatníka tak i na straně státu.

3. Odstranění dvojího zdanění

Argument odstranění dvojího zdanění je důležitý pro každého, kdo má příjmy z firemních podílů, např. dividendy. V tomto případě je rovná daň nejlepším způsobem, jak dvojí zdanění odstranit. Po zavedení rovné daně by došlo ke zrušení daně dědické, darovací a z převodu nemovitosti. (toto je možné jen v případě zavedení Forbesovy pure flat tax).

4. Spravedlnost

V souvislosti s rovnou daní se často zmiňuje otázka spravedlnosti a solidarity. Při zavedení rovné daně, by se příjem fyzických osob (plat, mzda) tak i právnických osob (zisk) zdanil jen jednou. Tento přístup vede k horizontální i vertikální spravedlnosti. Horizontální spravedlnost ve smyslu, že lidé se stejným příjmem ponесou stejné daňové břemeno. Vertikální spravedlnost je zachována prostřednictvím osobních nezdánitelných částek, to znamená, čím více si poplatník vydělá, tím více bude platit na daních⁶.

2.4.2 Argumenty proti zavedení rovné daně

1. Ohrožení příjmů státního rozpočtu

Předpokládám, že přechod na rovnou daň bude pozvolný, nelze ze dne na den zrušit hlavní příjem veřejných rozpočtů, tedy daně z příjmu fyzických a právnických osob a daň z přidané hodnoty. Přechod na jednotnou rovnou daň by měl brát ohled na již probíhající veřejné podnikatelské záměry a stabilitu veřejných rozpočtů. Daňová reforma by měla proběhnout tak, aby nedošlo k velkému propadu příjmů státního rozpočtu. Podle Ing. Loužka by pokles sazby u daně z příjmu právnických osob znamenal výpadek příjmů zhruba přes 4 mld. Kč, na druhou stranu podle statistických údajů o daňových výnosech DPPO za posledních deset let lze předpokládat zvýšení daňového základu, což tlumí dopad poklesu sazby. Ani přechod sazby DPH na 15% nebude mít závažný dopad na státní rozpočet. V případě sazby daně z příjmu právnických osob, pokud dojde k odstranění různých daňových pásem a sjednocení odpočitatelných položek, bude státní rozpočet ochuzen asi o 30 mld.Kč. Tato částka v rámci státního rozpočtu nehraje významnou roli⁷.

⁶ BASHAM, P. *Rovná daň – principy a otázky*. str. 12. Praha: CEVRO, 2001.

⁷ Loužek, M. *Na rovné daní vydělají všichni*. [On-line] .<www.cepin.cz>

2. Ohrožení investic

Každý stát prostřednictvím daňového systému ovlivňuje stimulaci investic. Příkladem takového jednání je ekologická politika, kdy příjmy z investic do obnovitelných zdrojů mohou být osvobozeny od daní z příjmů (v ČR činí tato lhůta 5 let a stát garantuje výrobcům energie z obnovitelných zdrojů odběr, tím tedy i jejich příjem). Se zavedením rovné daně by tento nástroj zmizel⁸.

3. Znevýhodnění studentů, invalidů a neziskových organizací

Po zavedení rovné daně zřejmě dojde ke zrušení všech daňových výjimek, což znamená, že studenti by měli nárok na stejnou odečitatelnou položku jako ostatní poplatníci. Pokud by běžné příjmy z vedlejších pracovních poměrů spadly do základního nezdanitelného minima, studenti na rovné dani dokonce vydělají. ODS ve svém návrhu neumožňuje uplatnit odečitatelnou položku nebo slevu na dani pro studenta, jak tomu bylo doposud u daně z příjmu fyzických osob.

Se zrušením odečitatelných položek počítá návrh rovné daně i v případě invalidů. Ve většině případů mají tito postižení občané nízké zdanitelné příjmy nebo nemají žádné zdanitelné příjmy.

O daňové úlevy přijdou i neziskové organizace (např. nadace a jiná společensky prospěšná občanská sdružení). Tyto organizace budou platit stejnou jednotnou daň jako jiné podnikatelské subjekty.

4. Znevýhodnění hypotečních úvěrů a stavebních spořitelen

U hypotečních úvěrů a stavebního spoření musíme rozlišit příspěvky státu na stavební spoření, které by mohly být zachovány, a odečitatelné položky z daňového základu na úroky ze stavebního spoření nebo z hypotečních úvěrů, které budou s největší pravděpodobností zrušeny⁹. To mě vede k otázce, co bude lidi motivovat k pořizování vlastního bydlení a

⁸ Zapletal, J. *Rovná daň: podfuk nebo cesta k prosperitě?*, www.FinExpert.cz, 20.4.2006

⁹ Loužek, M. *Na rovné dani vydělají všichni*. [On-line] .<www.cepin.cz>

investování peněz do produktu jako je stavební spoření nebo hypoteční úvěr?

3. Zkušenosti některých států s rovnou daní, např. Slovensko

Pro ukázkou přechodu na rovnou daň a její fungování jsem si vybrala Slovensko. Důvodem je jeho geografická poloha, mnoholetá společná historie, podobný ekonomický a politický vývoj jako v České republice. Zkušenosti Slovenska s fungováním rovné daně pro nás mohou být přínosem, jelikož i Česká republika uvažuje o zavedení rovné daně. Nevýhodou srovnání je krátké fungování rovné daně na Slovensku, a to od 1.1.2004.

3.1 Principy fungování rovné daně na Slovensku

Slovensko je první zemí, která zavedla jednotnou sazbu daně na příjmy fyzických osob, příjmy právnických osob a na přidanou hodnotu. Principy, na kterých je založena daňová reforma¹⁰:

Spravedlnost a proporcionalita

Způsob vybírání daní má být co nejspravedlivější. Daně musí být spravedlivé jak horizontálně tak i vertikálně. Přičemž má být zachován princip proporcionality, tzn. míra zdanění by neměla stoupat progresivně se zvyšujícím se základem daně (lineární sazba daně).

Neutrálnost

Zcela neutrální daň neexistuje. Zdanění by mělo být neutrální, tak že nezkrsluje hospodářské procesy a co nejméně ovlivňuje ekonomické rozhodování subjektů. V opačném případě by došlo ke snížení společenské efektivity alokace zdrojů.

¹⁰ Konceptia daňovej reformy v rokoch 2004 – 2006. [On-line]. <www.finance.gov.sk>.

Vyloučení duplicity zdanění

Každý příjem má být zdaněn pouze jednou.

Jednoduchost a jednoznačnost

Daňový systém má být jednoduchý a má obsahovat minimum norem, které mají pouze jeden výklad. Náklady na správu, výběr i výpočet daně jsou co nejnižší.

Účinnost

Účinnost daňového systému spočívá v tom, že tento systém neposkytuje legální možnosti vyhnout se placení daní a nesmí umožňovat subjektům nelegální daňové úniky nebo je k nim dokonce motivovat. Daně musí být přiměřeně vysoké, aby byla zajištěna fiskální funkce daní.

Výsledný koncept by měl představovat optimální kombinaci výše uvedených principů.

3.2 Potřeba zavedení rovné daně

Poslední reforma slovenského daňového systému proběhla před několika lety jako důsledek vážných změn v ekonomické sféře, kdy došlo k přechodu od centrálně plánovaného hospodářství socialistického typu k tržně orientované ekonomice. Daňové zákony byly mnohokrát novelizovány na základě politických a ekonomických vlivů, čímž se do nich dostala řada nesystémových opatření. Vliv mnoha výjimek způsobil nejednoznačnost zákonů a potřebu dalších výkladů. Daňový systém byl vnímán jako nespravedlivý, jelikož v některých případech předem paušálně trestal daňové subjekty, které se pak snažily obcházet tento systém a porušovaly zákony. To vedlo ke společensky nežádoucím tendencím.

Cílem nového daňového systému bylo zrušit uplatňování různých sazeb daně, zrušit různé zacházení se subjekty podle druhu a výše jejich příjmů a motivovat subjekty, aby nepřesouvaly své příjmy do jiných

druhových skupin. Podle navrhovaného konceptu by rozložení daňového břemene mělo být přesunuto z přímých daní na daně nepřímé (daň z přidané hodnoty, spotřební daně), jelikož jsou jednodušší z hlediska jejich výběru.

Vláda Slovenské republiky se z výše uvedených důvodů rozhodla změnit dosavadní daňový systém a pro nový daňový systém si stanovila tyto cíle:

- zpřehlednit daňové zákony,
- snížit přímé daně,
- analyzovat možnosti zavedení rovné daně,
- posilnit vlastní daňové příjmy obcí,
- stanovit vlastní daňové příjmy vyšším územním celkům (VÚC),
- nový systém horizontálního finančního vyrovnání,
- zabezpečit přísný, přímý, spravedlivý a efektivní výběr daní a snižovat sazby,
- omezit daňové úniky,
- zjednodušit daňovou legislativu,
- novelizovat části daňových zákonů, které umožňují nejednoznačný výklad,
- zjednodušit sankční systém v daňové oblasti,
- zvážit možnosti sjednocení sazeb daně z příjmu,

- přesun daňového zatížení z přímých daní na nepřímé daně,
- přehodnotit uplatňování sazeb majetkových daní,
- zvážit systém stimulačních daňových nástrojů pro bytovou výstavbu¹¹.

V souladu se zásadou rovného zdanění příjmů fyzických a právnických osob je od 1.1.2004 zavedena jedna lineární 19% sazba. Tato jednotná sazba nahradila 21 různých způsobů zdanění příjmů při existenci 5 různých sazeb (10%, 20%, 28%, 35% a 38%) v jednotlivých daňových pásmech u daně z příjmu fyzických osob.

Tato změna má několik výhod. Rovná daň zachovává progresivní sazbu daně, kterou platí subjekty při různé výši příjmů. Příjmy fyzických osob, které nepřekročí 1,6 násobku hranice chudoby, budou osvobozené od daně (efektivní sazba daně pro jednotlivce pod touto hranicí bude nulová). Sazba daně začne růst ve chvíli, kdy jednotlivec překročí onu hranici. Zavedení rovné daně z příjmů nebude mít vliv na osoby s nízkým příjmem, zanedbatelný vliv na příjmy střední vrstvy a pozitivní vliv na osoby s vyššími příjmy. Existence jedné marginální daňové sazby pro všechny příjmy vyšší než je příjem pro běžné osvobození od daně, snižuje deformační účinky zdaňování příjmů fyzických osob. To povede ke zvýšené produktivitě práce, což stimuluje k vyšším pracovním výkonům (př. zvýšení investic do lidského kapitálu).

¹¹ Konceptia daňovej reformy v rokoch 2004 – 2006. [On-line]. <www.finance.gov.sk>.

Tabulka 1: Daňová pásma a sazby daně před a po reformě:

Daňové pásma a marginální sazba dane před reformou a po reforme			
Před reformou (2003)		Po reforme (2004)	
Daňové pásmo (Sk/mesačně)	Marginální sazba (%)	Daňové pásmo (Sk/mesačně)	Marginální sazba (%)
do 3 230	0	do 6 736*	0
3 230 – 10 730	10	nad 6 736*	19
10 730 – 18 230	20		
18 230 – 36 230	28		
36 230 – 50 230	35		
nad 50 230	38		

* indexované nastom životného minima Zdroj: MF SR

Zdroj: MF SR

S účinností od 1.1.2004 byla snížena sazba daně z příjmu právnických osob z původních 25% na 19%. Byla zrušena daň z dividend a kapitálový příjem bude zdaněn jednou na úrovni zisků společnosti. Daňový systém sleduje jednorázové zdanění investic a kapitálových příjmů ve chvíli, kdy jsou převáděny z úrovně společnosti na jednotlivce.

Nový zákon o dani z příjmů minimalizuje v možné míře výjimky, osvobození od daně a speciální režimy, aby byl dosažen nejvyšší možný stupeň daňové transparentnosti. Vzhledem k předchozímu systému zdaňování příjmů fyzických osob byly ustanoveny různé výjimky, osvobození od daně, odpočitatelné položky atd. Tyto výjimky měly vyrovnávat negativní vedlejší účinky jako je hospodářská neefektivnost. Daňový systém byl zharmonizován s reformou sociálního zabezpečení, důchodovou reformou a reformou systému zdravotnictví.

Všechny výjimky, osvobození od daně, odklad placení daní a sazby daně byly eliminovány též u zdaňování společností. Paušální daně pro podnikatele byly zrušeny a byly nahrazeny institutem paušálních výdajů. Ty se vztahují na poplatníka, který není plátcem DPH a neuplatňuje prokazatelné daňové výdaje. V tomto případě si může poplatník, který má

příjmy ze zákonem vymezených činností, uplatnit výdaje do výše 25% z celkových příjmů. Pokud má poplatník příjmy z řemesel, může uplatnit výdaje do výše 60%. Zjednodušení zákona o dani z příjmů zlepšilo i transparentnost podnikatelského prostředí. Došlo k eliminaci překážek v podnikání jako je komplikovanost a časté změny daňových zákonů. Očekává se pokles daňových úniků vzhledem k nižší nominální sazbě daně.

Důsledkem zavedení relativně nízké rovné daně byla nižší absolutní částka vybraných přímých daní. Tyto ztráty byly vyrovnány pomocí vyšších příjmů z nepřímých daní. Toho bylo dosaženo díky vyšším sazbám nepřímých daní, což byla součást daňové reformy.

Původní sazba DPH byla na úrovni 20% a snížená sazba činila 14%. Součástí reformy je zrušení těchto sazeb a zavedení jednotné sazby 19% pro všechny výrobky a služby od 1.1.2004. Sjednocení sazby DPH minimalizuje ekonomické deformace a nedostatky spojené s rozdílným zdaňováním spotřeby různých výrobků. Snížení sazby DPH je odůvodněno nefiskálními argumenty. Snížená sazba má generovat nižší ceny a umožnit lepší dostupnost základních potravin a jiných vybraných výrobků pro skupiny s nízkými příjmy, nebo zvýší spotřebu výrobků, které se považují za společensky žádané. Toho nebylo zcela dosaženo, jelikož zde byl vyšší posun ze snížené 14% sazby na 19%, proto slovenská vláda přistoupila k cíleným nástrojům přímo v konkrétních oblastech politiky, jako je sociální politika a zdravotní péče.

Daňová reforma upravuje novelu zákona o spotřebních daních (daň z minerálních olejů, tabáku a tabákových výrobků a piva). Podle novely byly zvýšeny sazby spotřebních daní těchto druhů výrobků. Zvýšením sazeb spotřebních daní z tabákových výrobků došlo k harmonizaci slovenského zákona se směrnicemi EU. U spotřební daně z tabáku uplatňuje Slovensko přechodné období na splnění minimálního daňového zatížení, toto období trvá pro Slovensko do roku 2009. Zákon o spotřební dani z lihu zavedl přísnější

podmínky pro výrobce lihu, to má zabránit daňovým únikům a zlepšit výběr daní. Reforma ruší daně z převodu nemovitostí, daň darovací a daň dědickou. Daň dědická a darovací byly zrušeny od 1.1.2004 a daň z převodu nemovitosti byla zrušena od 1.1.2005. Od zrušení daně darovací nejsou dary daňově uznatelné výdaje¹².

Tabulka 2: Změna sazeb spotřebních daní před a po reformě:

Zmena sadzieb spotrebných daní od 1.8.2003					
	MJ	Pred reformou	Po reforme	Zmena v Sk	Zmena v %
Spotrebná daň z minerálnych olejov					
- motorový benzín bezolovnatý	Sk/1000l	12 400	15 500	3 100	25,0
- motorový benzín olovnatý	Sk/1000l	14 500	18 000	3 500	24,1
- stredný olej	Sk/1000l	11 800	14 500	2 700	22,9
- plynové oleje (nafta)	Sk/1000l	11 800	14 500	2 700	22,9
- plynové oleje (znižená sadzba)	Sk/1000l	4 100	6 800	2 700	65,9
- vykurovací olej	Sk/1000 kg	600	800	200	33,3
- skvapalnené plynné uhľ. (pohonná látka)	Sk/1000 kg	4 300	7 800	3 500	81,4
- skvapalnené plynné uhľ. (palivo)	Sk/1000 kg	0	0	-	-
Spotrebná daň z piva					
- základná sadzba	Sk/Plato/hl	30,0	50,0	20,0	66,7
- znižovaná sadzba	Sk/Plato/hl	23,0	37,0	14,0	60,9
Spotrebná daň z tabakových výrobkov					
- cigarety a cigary (Sk/ks)	Sk/ks	0,95	1,40	0,45	47,4
- tabak na vlastnoručné ťuňanie cigariet	Sk/kg	1 000	1 350	350	35,0
- ostatný tabak	Sk/kg	880	1 350	470	53,4

Zdroj: MF SR

Zdroj: MR SR

3.3 Dopady zavedení rovné daně

Slovenský model rovné daně nemá dlouhého trvání, přesto můžeme z jeho fungování vyvodit určité poznatky, které mohou být přínosem při zavádění rovné daně v České republice. Z dosavadního fungování rovné daně na Slovensku lze považovat tento model za úspěšný. Může přinést ještě výraznější a viditelnější změny v dlouhodobějším horizontu.

V první řadě lze o tomto systému říci, že nepřinesl nic závratného z hlediska principů, na kterých je postavena slovenská reforma. Splňuje základní

¹² Podklad k daňové reformě. [On-line]. <www.finance.gov.sk>.

požadavky na daňový systém jako je jednoduchost, neutrálnost, efektivnost a spravedlnost. Za důležitější, než je samotná změna sazeb daní, lze považovat zjednodušení daňového systému ve smyslu zrušení speciálních sazeb, výjimek, speciálních režimů a odpočitatelných položek. To považuji za významný krok oproti jiným státům (Rusko, Ukrajina, Rumunsko), které v reformě zavedly pouze jiné sazby.

3.3.1 Dopady na skutečný výnos daní

Jedním z požadavků na daňovou reformu ze strany veřejných financí bylo, aby se celkový výnos daní bez reformy přibližoval celkovému výnosu po reformě. Z krátkodobého hlediska jde o zajištění fiskální neutrality. Rozdíl skutečných daňových příjmů oproti rozpočtu byl menší než 0,1% HDP, což je jen malý rozdíl u reformy takového rozsahu. Daňové zatížení kleslo po reformě o 0,5% HDP, což je příznivé vzhledem k celkovému daňovému zatížení už před reformou, kdy toto zatížení bylo nízké v mezinárodním srovnání.

Z hlediska rozpočtu dopadla reforma úspěšně. Skutečné plnění daní bylo oproti rozpočtu na aktuální bázi o 6,4 mld. Sk lepší, ale současně byl celkový výnos o 6,1 mld. Sk nižší oproti variantě, kdy by se daňová reforma neuskutečnila. Největší rozdíly mezi skutečným plněním a rozpočtem lze nalézt v případě daní z příjmů a DPH vzhledem k jejich velikosti výnosu a rozsahu reformy. Neshody v plnění výše DPH a srážkové daně byly kompenzovány přebytkem u daní z příjmů právnických a fyzických osob.

Rozpočet daně z příjmů činil 62,2 mld. Sk, skutečný výnos daní z příjmů byl ve výši 73,5 mld (nárůst o 18,2%). Ještě lepší výsledky lze pozorovat u plnění výnosu u daně z příjmu právnických osob. Rozpočet této daně byl překročen téměř o 40%. Výnos daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti byl v roce 2004 vyšší o 7,1 mld. Sk oproti rozpočtu. Toto plnění bylo částečně způsobeno vyšším růstem mezd. Výnos daně z příjmů

fyzických osob z podnikání v roce 2004 vzrostl z 3,8 mld.Sk o 0,9 mld.Sk. Celkově jsou tyto vyšší výnosy způsobeny několika faktory. Jedním z nich je rozšíření daňové základny. Výnos z DPH a spotřebních daní klesl o 7,5 mld.Sk. Přičemž výpadek způsobil pokles DPH, naopak spotřební daně vzrostly o 1,4 mld.Sk.

3.3.2 Ekonomický růst a zaměstnanost

Můžeme říci, že zavedení rovné daně nepoškodilo chudé a nezvýhodnilo bohaté. Převážná část rodin alespoň s jedním příjmem na daňové reformě získala. Celkově se příjmy obyvatel zvýšily a do budoucna lze očekávat růst zaměstnanosti a ekonomický růst¹³. Oproti roku 2004 v roce 2006 klesla nezaměstnanost z 18,5% na 11,4%. Celkově se regionální rozdíly v nezaměstnanosti snižují. Rovná daň pomohla širokým vrstvám společnosti, nejenom firmám a podnikatelům. Na rovné dani vydělaly hlavně střední vrstvy, růst průměrných mezd se zrychlil, takže většina se posunula do vyššího mzdového pásma. Nyní se budu zabývat hlavními skupinami obyvatel, zasažené vlivem rovné daně: pracující s minimální mzdou, důchodci, rodiny s dětmi a nezaměstnaní.

Pracující s minimální mzdou získali oproti roku 2003 v roce 2004 zhruba o 8,5% více, jejich příjmy se zvýšily za stejné období o 11,7%. Důchodci, jelikož neplatí přímé daně, nemohou profitovat ze zavedení rovné daně. Důchodcům byly valorizovány důchody a byly jim vyplaceny jednorázové kompenzační platby v hodnotě 1000 Sk. Reforma byla určena hlavně pro pracující, proto je nutné hodnotit dopad rovné daně především u nich. Rodiny se dvěma dětmi, kde pracuje alespoň jeden z rodičů, prostřednictvím daňové reformy získaly. Slovensko bylo často kritizováno za štědrý sociální systém, který nemotivoval obyvatelstvo, aby si hledalo práci. Reforma v oblasti sociálního systému částečně tento problém vyřešila.

¹³ 19% v akcií - Prvý rok daňové reformy. [On-line]. <www.finance.gov.sk>.

Omezila zneužívání systému a snížila sociální dávky, čímž došlo ke zhoršení životní úrovně některých skupin a přiměla tak část nezaměstnaných hledat práci a tím i zvýšit jejich životní úroveň. Slovensko patřilo ke státům s nejvyšší nezaměstnaností, nezaměstnanost v důsledku sociální reformy klesla v roce 2004 zhruba o 4%, což do budoucna bude znamenat růst celé ekonomiky¹⁴.

Reforma přinesla výrazný marketingový efekt pro celé Slovensko, v jehož důsledku vzrostl zájem zahraničních investorů o Slovensko a vzrostl počet pracovních míst. Daňové příjmy přinesly více peněz do státního rozpočtu oproti očekávání. Naopak daňové zatížení kleslo oproti roku 2004 o 0,5% na HDP. Daňové zatížení práce je vyšší než daňové zatížení kapitálu, což je vhodné z pohledu přílivu zahraničních investic jako zdroj růstu ekonomiky. V budoucnu bude možné tento poměr upravit ve prospěch práce. Progresivita přímého zdanění na úrovni domácností se zvýšila.

V případě, že se Česká republika rozhodne následovat Slovensko, bude ve výhodě, jelikož nepůjde do zcela neznámého projektu. Zavedení reformy a rovné daně se zdá nutné, jinak Slovensko odláká České republice zahraniční investory a předběhne ji i v dalších směrech.

3.4 Další zkušenosti s rovnou daní v zahraničí

Slovenská republika je jednou z několika zemí, kde je zavedena rovná daň (19%). Od 90. let 20. století zavedli rovnou daň v Estonsku (24%), Lotyšsku (25%) a Litvě (33%). V roce 2001 byla zavedena v Rusku (13%), v roce 2003 na Ukrajině (13%) a v Srbsku (14%). V roce 2005 zavedli rovnou daň v Rumunsku (16%) a v Gruzii (12%). Mezi další země, které zavedli rovnou daň, můžeme uvést Nový Zéland a Irsko. V případě USA funguje progresivní zdanění na federální úrovni, avšak na státních úrovních je zavedena rovná daň z příjmu fyzických osob ve státech Illinois, Indiana, Massachusetts, Michigan a Pennsylvania v sazbách od 3% do 5,3%. V USA

¹⁴ Prvý rok daňové reformy alebo 19% v akcií. [On-line]. <www.finance.gov.sk/ifp> Ministerstvo financií SR

se uvažovalo o zavedení rovné daně na federální úrovni a to v roce 1992 a 1996 při prezidentských kampaních.

O zavedení rovné daně uvažují i další země, nejen Česká republika, ale i Polsko, Maďarsko a Řecko (25%), své zastánce má rovná daň ve Velké Británii. Jelikož se uvažuje o rovné dani i u nás, rozhodla jsem se v této kapitole věnovat zkušenostem s rovnou daní v dalších evropských státech. Hlavním důvodem, proč státy začaly zavádět rovnou daň, je snaha zjednodušit dosavadní daňový systém, snížit daně a přilákat zahraniční investory, což by v důsledku znamenalo rychlejší růst ekonomiky.

Tabulka 3: Přehled států, které zavedly rovnou daň¹⁵

Rovná ⁴³ daň	od	sazba (v %)
Litva	1.1.1995	33
Estonsko	1.1.1994	22
Lotyšsko	1.1.1995	25
Slovensko	1.1.2004	19
Rumunsko	1.1.2005	16
Srbsko	1.1.2003	14
Rusko	1.1.2001	13
Ukrajina	1.1.2004	13
Gruzie	1.1.2005	12
Hong Kong	1.1.1947	16

Estonsko

Estonsko bylo první zemí v Evropě, která zavedla rovnou daň. Další tzv. pobaltské státy Lotyšsko a Litva následovaly ve svých reformách estonský příklad. Estonsko zavedlo jednotnou sazbu daně z příjmu fyzických a právnických osob v roce 1994 ve výši 26%, která platila až do roku 2004. V roce 2005 klesla na 24%, v roce 2006 na 23%, a od roku 2007 je sazba 22%, v roce 2008 se očekává její pokles na 21%. V případě spotřebních daní a DPH nedošlo k významným změnám, u DPH platí základní sazba 18%,

¹⁵ Mach, P.: Slovensko zavádí novou daň [On-line]. <www.cepin.cz>

snížená 5% (kultura, knihy, léky, teplo) a v některých případech i 0% (elektřina z alternativních zdrojů, noviny, časopisy, učebnice a skripta). Zůstala zachována řada výjimek: nedaní se některé kapitálové zisky (dividendy), nepeněžní příjmy ze zaměstnání, dary z dědictví, výhry z loterií. Během let vzrostlo nezdánitelné osobní minimum na 24 000 EEK¹⁶ na poplatníka od roku 2006. Estonsko se po zavedení rovné daně těší z vysokého ekonomického růstu. Rovná daň přinesla úlevu pro skupiny s nižšími příjmy, většina obyvatelstva neplatí žádné daně.

Litva

V Litvě byla zavedena rovná daň v roce 1994, sazba pro daň z příjmu fyzických osob byla stanovena na 33%. Sazba daně z příjmu právnických osob byla stanovena na 29% a postupně byla snížena na dnešních 15%. Firmy mohou uplatnit daňově uznatelný náklad jako jsou příspěvky na penze zaměstnanců, výdaje na charitu nebo cestovné. Fyzické osoby mohou využít dvě sazby ve výši 15% a 24%, sazba 15% se používá pro příjmy z úroků, nájmu, převodu majetku, z uměleckých a sportovních aktivit příjmů atd. Sazba 27% platí pro ostatní typy příjmů jako jsou platy ze zaměstnání atd. Reforma daňového systému neznamena výraznější změny v sazbách DPH a spotřebních daních. Sazby DPH jsou 18% (základní sazba) a 5% (snížená sazba). Zaměstnanci přispívají na sociální zabezpečení 1% ze mzdy, zaměstnavatel přispívá 30% z celkové mzdy.

Lotyšsko

Lotyšsko má rovnou daň od roku 1997 se sazbou na úrovni 25% pro příjmy fyzických a právnických osob. Od ostatních zmiňovaných států se Lotyšsko liší degresivní sazbou, která byla uplatňována před reformou. To znamená, že čím více lidé vydělávali, tím nižší daně platili, jelikož spadli pod nižší mezní sazby. Zavedení rovné daně tedy znamenalo zvýšení zdanění pro osoby s vyššími příjmy. Původní 25% sazba klesla na dnešní 15%.

¹⁶ Podle kurzu ČNB ze dne 23.11.2007 1 EKK = 1,710 Kč, 24 000 EKK = 41 040 Kč

Kapitálové zisky jako jsou např. dividendy vůbec zdanění nepodléhají. DPH nebylo reformou výrazně zasaženo. DPH má dvě sazby 18% (základní sazba) a 5% (snížená sazba). Co se týká sociálního zabezpečení, zaměstnanci přispívají do systému 9% a zaměstnavatelé 24,09%. Po zavedení rovné daně se v Lotyšsku zvýšil podíl přímých daní ze 7% na 7,5%.

Rumunsko

Rumunsko je vedle Slovenska další stát, který relativně nedávno zavedl rovné zdanění. Rovná daň zde byla zavedena v roce 2005 na úrovni 16%. Díky jednotné sazbě bylo zrušeno dosavadních pět daňových sazeb pro fyzické osoby, které se pohybovaly od 18% do 40%. Daň z příjmů fyzických osob byla snížena z původních 25%. Poplatník může uplatnit odčitatelné položky jako jsou např. náklady na reklamu, odpisy nebo výdaje na tiskoviny. Kapitálové příjmy jako jsou dividendy, úroky atd. jsou zdaňovány též sazbou 16%. Na sociální zabezpečení přispívají zaměstnanci ve výši 17% a zaměstnavatel částkou 35% z celkové mzdy. DPH má dvě sazby 19% (základní sazba) a 9% (snížená sazba). V případě Rumunska došlo po reformě ke zvýšení nepřímých daní z 11,8% na 13% a celkově se zvětšil objem prostředků, se kterými může vláda disponovat. Pozitivním dopadem reformy jsou i nižší náklady na administrativu.

Pro výše uvedené státy je charakteristický vysoký ekonomický růst, růst zaměstnanosti a pokles daňového zatížení po zavedení rovné daně. Estonsko, Lotyšsko, Litva a Rumunsko patří mezi východní země, které jsou v zavádění rovné daně pokrokové oproti západním státům, které jsou se zavedením rovné daně zdrženlivější. Na rozdíl od západních států se ve střední a východní Evropě stává rovná daň zaběhnutým pravidlem, které funguje. Na ekonomický růst má jistě vliv levná a poměrně kvalifikovaná pracovní síla, která láká zahraniční investory. Jak jsem se zmiňovala již výše, Česká republika tím pádem přichází o příliv zahraničních investic. Zavedení

rovné daně je nutností, aby Česká republika obstála v konkurenci východních zemí.

4. Analýza dosavadních daňových příjmů veřejných rozpočtů v ČR

4.1 Daňová soustava ČR

Daňová soustava ČR prošla od roku 1945 třemi komplexními daňovými reformami. První daňová reforma se uskutečnila již v letech 1947 až 1950 na základě odstranění kapitalistického daňového systému. Druhá daňová reforma proběhla v roce 1953, ale její základní principy se výrazně nezměnily. Třetí, a z mého pohledu nejvýraznější reforma, se uskutečnila v letech 1990 až 1992.

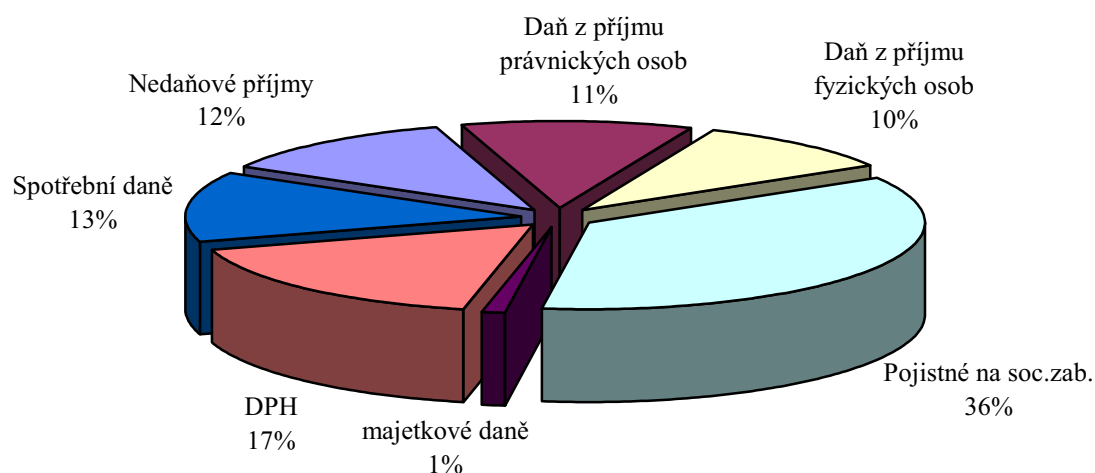
Tato reforma, platná od 1.1.1993, znamenala přechod z centrálně plánovaného hospodářství na tržně orientovanou ekonomiku. Reforma sledovala několik základních cílů. Mezi nejdůležitější cíle patří zajištění rovných konkurenčních podmínek pro všechny daňové subjekty, snaha státu ovlivňovat podnikatelské aktivity prostřednictvím odpisové politiky a daňových zvýhodnění, zvýšení universálnosti daní důchodového typu, maximální jednotnost sazeb, integrace do světové ekonomiky a snaha zjednodušit daňovou administrativu¹⁷.

Dnešní daňová soustava se skládá ze tří základních daňových kanálů, které jsou hlavním zdrojem příjmů veřejného rozpočtu – daně přímé, daně nepřímé a pojistné na sociální zabezpečení. Podíl těchto zdrojů na příjmech veřejných rozpočtů zůstal stabilní i v průběhu reformy, přestože byl kladen důraz přecházet od daní přímých k většímu zatížení prostřednictvím daní nepřímých. O dnešním daňovém systému můžeme říci, že se ve svých hlavních znacích podobá daňovým systémům vyspělých zemí.

¹⁷ Marta Šulcová-Seidlová, Ing.,: Daňová soustava, Česká zemědělská univerzita v Praze, 2004

Vedle těchto příjmů lze dále rozlišit příjmy nedaňové, především půjčky, příjmy z prodeje státního majetku (privatizace), poplatky (např. poplatků za psa, za lázeňský pobyt), dálniční známky, které plynou do veřejných rozpočtů.

Graf 1: Podíl jednotlivých daní na celkových daňových příjmech za rok 2007:

Zdroj: Předběžné výsledky pokladního plnění státního rozpočtu ČR za rok 2007. Ministerstvo financí ČR, vlastní zaokrouhlené výpočty

Podle předběžných údajů Ministerstva financí dosáhly celkové příjmy státního rozpočtu za rok 2007 výše 1025,9 mld. Kč. Z této částky připadá na celkové daňové příjmy 533,5 mld. Kč, na příjmy z pojistného na sociální zabezpečení připadá 367,3 mld. Kč (36% celkových příjmů), na nedaňové a ostatní příjmy připadá 125,1 mld. Kč (12% celkových příjmů).

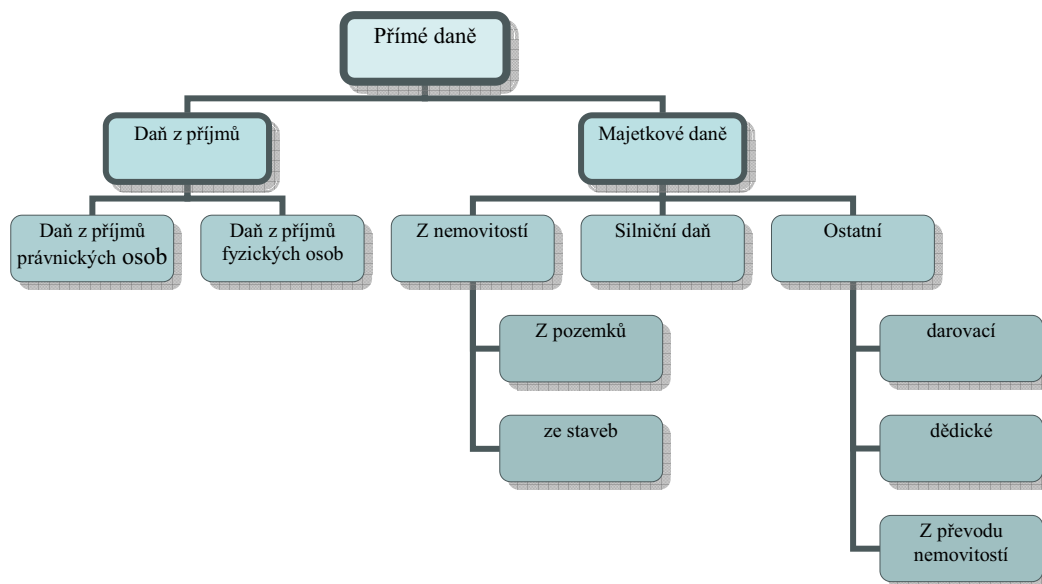
Pojistné na sociální zabezpečení představuje největší podíl na daňových příjmech, lze očekávat, že tento podíl v budoucnu poroste a to v důsledku růstu počtu obyvatel v postproduktivním věku. Druhým největším příjmem je daň z přidané hodnoty (17%, v absolutní výši 166,6 mld. Kč),

následují jí příjmy ze spotřební daně (13%, v absolutní výši 131,6 mld. Kč), dále je daň z příjmů právnických osob (11%, v absolutní výši 114,8 mld. Kč) a daň z příjmů fyzických osob (10%, v absolutní výši 102,1 mld. Kč). Tato daň zaznamenala oproti roku 2006 mírný pokles, který byl způsoben vyšší mírou využití daňové výhody společného zdanění manželů. Zanedbatelný příjem státního rozpočtu tvoří majetkové daně (1%, v absolutní výši 10,48 mld. Kč).

4.2 Přímé daně

V následujících podkapitolách se budu zabývat stručnou charakteristikou jednotlivých daní, jejichž příjmy plynou do veřejných rozpočtů a výší příjmů těchto daní a jakým způsobem se podílí na veřejných rozpočtech. Základní charakteristikou přímých daní je fakt, že jsou ukládány přímo poplatníkovi, neexistuje zde možnost přenést daňové břemeno na jiný subjekt.

Schéma 1: Následující schéma zobrazuje systém přímých daní v ČR:

(Zdroj: MF ČR)

4.2.1 Daně z příjmů

a) Daň z příjmů fyzických osob (DPFO)

Tato daň patří mezi nejvíce viditelné daně, jelikož se s ní setkává každý, kdo pobírá mzdu. Této dani podléhají všechny příjmy fyzických osob a to jak příjmy peněžní, tak i příjmy naturální. Ze zdanitelných příjmů jsou vyloučeny příjmy získané dědictvím, darováním, příjmy z úvěrů nebo půjčky. DPFO má do roku 2007 progresivní sazby, které se pohybují v daňových pásmech v rozsahu 12% – 32%. Z příjmů zaměstnanců je daň sražena zaměstnavatelem, osoby samostatně výdělečně činné platí zálohy a každý rok podávají daňové přiznání s vyúčtováním daně z příjmu. Od daně lze odečíst řadu slev na dani či odčitatelných položek.

Tabulka 4: Sazby daně z příjmů fyzických osob:

Základ daně	Daň
0 Kč až 121.200 Kč	12 %
121.200 Kč až 218.400 Kč	14.544 Kč + 19 % ze základu přesahujícího 121.200 Kč
218.400 Kč až 331.200 Kč	33.012 Kč + 25 % ze základu přesahujícího 218.400 Kč
331.200 Kč a více	61.212 Kč + 32 % ze základu přesahujícího 331.200 Kč

Zdroj: § 16 zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Od roku 2008 vstupuje v platnost novela zákona č. 586/1992, o daních z příjmů. Podle této novely jsou dosavadní čtyři daňová pásma nahrazena jednotnou sazbou pro všechny fyzické osoby ve výši 15% pro rok 2008 a 12,5% pro rok 2009. V souvislosti se zavedením rovné daně nám vzniká nový pojem „superhrubá mzda“. Do konce roku 2007 se daň počítala z hrubé mzdy. Od roku 2008 se bude daň počítat z výše již zmiňované superhrubé mzdy, kterou získáme součtem hrubé mzdy a pojistného na veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti hrazené zaměstnavatelem za zaměstnance¹⁸.

¹⁸ Daň z příjmů fyzických osob po reformě: Všichni stejně? [On-line]. <www.podnikatel.cz>.

Tabulka 5: Slevy na dani před reformou a po reformě:

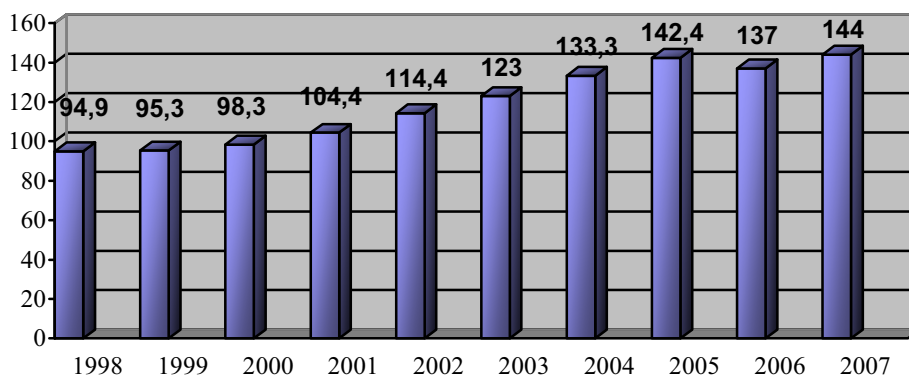
Sleva	2007	2008	2009
Na poplatníka	7 200	24 840	16 560
Na manžela/ku	4 200	24 840	16 560
Na manžela/ku ZTP/P	8 400	49 680	33 120
Za částeč. invalidní důchod	1 500	2 520	2 520
Za plný invalidní důchod	3 000	5 040	5 040
Pro držitele průkazu ZTP/P	9 600	16 140	16 140
Za soustavné studium	2 400	4 020	4 020
Daňové zvýhodnění na dítě	6 000	10 680	10 200

Zdroj: Daňové zákony 2007 a 2008

Novela ruší institut společného zdanění manželů, který zavedením rovné daně z příjmů fyzických osob ztrácí smysl. Společné zdanění manželů mohly využívat rodiny s dětmi, kdy měl jeden z manželů výrazně vyšší příjmy než druhý (např. manželka na rodičovské dovolené).

Reforma ruší minimální základ daně pro podnikající fyzické osoby, ruší se též rozdělení příjmů do více zdaňovacích období. Zvyšuje se limit pro uplatnění srážkovou daní (z 10% na 15%) pro příjmy dle autorského zákona ze 3 000 Kč na 7 000 Kč. Příjmy dle autorského zákona jsou např. příjmy za příspěvky do časopisů, rozhlasu nebo do novin.

Graf 2: Následující graf ukazuje vývoj výnosu státního rozpočtu z daně z příjmů fyzických osob v letech 1998-2007, údaje za jednotlivé roky jsou v mld. Kč. (data pro rok 2006 a 2007 jsou predikována):

Zdroj: Makroekonomická predikce ČR, říjen 2006. Ministerstvo financí ČR

b) Daň z příjmů právnických osob (DPPO)

DPPO představuje druhou důchodovou daň, jejíž příjem je pro veřejné finance velmi významný. Poplatníkem této daně jsou právnické osoby, které mají na území ČR své sídlo. Poplatníkem této daně jsou i některé zahraniční právnické osoby, této dani podléhají příjmy, které plynou z jejich provozování na území ČR. Daňový základ vychází z hospodářského výsledku firmy. Výše daně je určena násobkem daňové sazby a daňového základu. Vypočtenou daň lze snížit o slevy na dani, tyto slevy jsou většinou vázány na zaměstnávání občanů se změněnou pracovní schopností.

I u DPPO jsou některé příjmy vyňaty, jsou to příjmy z dědictví, z darování a veškeré přijaté dary. V případě odpisování majetku si mohou společnosti, stejně jako samostatně výdělečné fyzické osoby, vybrat mezi rovnoměrným a zrychleným odpisováním. Doba odpisování se pohybuje mezi třemi a padesáti lety v závislosti na tom, jaký druh majetku odepisujeme. V důsledku reformy je zrušena odpisová skupina 1a, osobní auta jsou přesunuta do 2. odpisové skupiny s dobou odpisování 5 let. Stejně

jako u DPFO, sazba daně z příjmu právnických osob během let postupně klesala. Sazba daně z příjmů právnických osob je lineární a pro zdaňovací období za rok 2007 je ve výši 24%. V následujících letech bude tato sazba klesat:

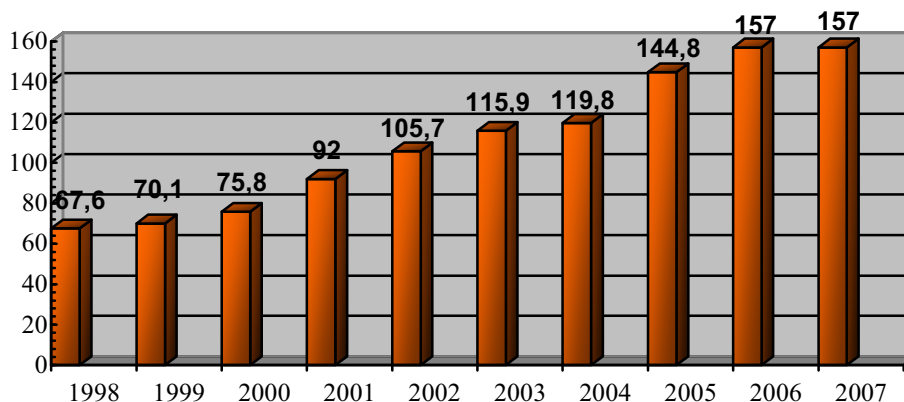
Od 1.1. 2008 - 21%

Od 1.1. 2009 – 20%

Od 1.1. 2010 – 19%

Nově od roku 2008 si firmy musí navýšit svůj zdanitelný zisk o částku svých neuhrazených závazků. Jedná se o závazky, které jsou buď promlčené nebo více než 36 měsíců po splatnosti. Toto ustanovení se vztahuje na závazky, které se týkají daňově uznatelných nákladů.

Graf 3: Následující graf ukazuje vývoj výnosu státního rozpočtu z daně z příjmů právnických osob v letech 1998-2007, údaje za jednotlivé roky jsou v mld. Kč. (data pro rok 2006 a 2007 jsou predikována):

Zdroj: Makroekonomická predikce ČR, říjen 2006. Ministerstvo financí ČR

4.2.2 Majetkové daně

a) Daň z nemovitostí

Tato daň se rozděluje na dvě části, na daň z pozemků a daň ze staveb. Zákon č. 338/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů upravuje, které pozemky a stavby lze od daně osvobodit. Sazby daně jsou diferencovány podle typu pozemku, jsou určeny procentem nebo pevnou sazbou na m². U stavebních pozemků se sazba daně násobí koeficientem podle počtu obyvatel v obci. Základem daně ze staveb je výměra zastavěné plochy nadzemní části stavby v m², u bytů je to výměra podlahové plochy v m². Sazby daně ze staveb jsou odstupňovány podle jednotlivých druhů staveb.

Zákon o dani z nemovitosti nově umožňuje osvobodit od daně pozemky orné půdy, chmelnic, vinic, trvalých porostů a ovocných sadů, pokud toto rozhodnutí stanoví obec závaznou vyhláškou. Nově se zvyšuje koeficient u stavebních pozemků, obytných domů, bytů a dalších staveb z 0,3 a 0,6 na 1,0 pro všechny obce do 1000 obyvatel. Tato změna nejvíce postihne obce do 300 obyvatel. U daně z nemovitosti se nově zavádí místní koeficient ve výši 2, 3, 4 a 5, stanovení tohoto koeficientu je zcela na rozhodnutí obce. Je to způsob pro obce, jak kompenzovat výpadek příjmů obcí v důsledku zavedení osvobození pozemků, viz. výše.

b) Daň silniční

Silniční dani podléhají zejména vozidla, která jsou určena nebo používána k podnikání. Vozidla, která jsou používána pouze pro osobní potřeby, jsou od daně osvobozeny. Sazby daně jsou stanoveny jako pevné roční částky. V případě osobních vozidel závisí výše daně na zdvihovém objemu motoru vozidla v m³. U nákladních vozidel se výše daně stanovuje podle počtu náprav a celkové hmotnosti.

c) Daň dědická

Předmětem daně dědické je nabytí majetku děděním v důsledku smrti zůstavitele, základ daně je tvořen hodnotou majetku, sníženou o prokázané dluhy a náklady spojené s pohřbem. Majetkem se v tomto případě rozumí movité i nemovité věci, byty, nebytové prostory, cenné papíry, peněžní prostředky v české i zahraniční měně, majetková práva a další hodnoty nabyté děděním. Daň se vybírá z nemovitostí, které se nacházejí na území ČR bez ohledu na státní občanství nebo bydliště zůstavitele. Daň se nevybírá z nemovitostí, které se nacházejí v cizině. Sazby daně dědické se pohybují mezi 1,5 – 20%. Výše sazby je určena vztahem mezi zůstavitelem a dědicem.

Reforma znamenala změnu v osvobození od daně dědické nejen mezi osobami zařazenými do I. (přímá linie, rodiče, děti, prarodiče, vnoučata), ale i do II. skupiny. Do této skupiny patří sourozenci, synovci a neteře, strýcové a tety, zeťové a snachy, děti manžela, rodiče manžela a osoby, které žili nejméně po dobu jednoho roku před smrtí zůstavitele ve společné domácnosti.

d) Daň darovací

Předmětem daně darovací je bezúplatné nabytí majetku jiným způsobem než smrtí zůstavitele. Poplatníkem daně darovací je nabyvatel (obdarovaný), v případě daru do ciziny je poplatníkem sám dárce. Stejně jako u daně dědické je sazba daně darovací dána vztahem mezi dárce a obdarovaným. Sazby se pohybují mezi 1 – 40%.

Od 1.1.2008 je od daně darovací zcela osvobozeno bezúplatné nabytí majetku jak movitého tak i nemovitého majetku, pokud k převodu majetku dochází mezi osobami zařazenými v I. a II. skupině. Do konce roku 2007 bylo osvobození od daně darovací dáno určitými částkami pro všechny tři skupiny osob a platilo jen pro věci nemovité.

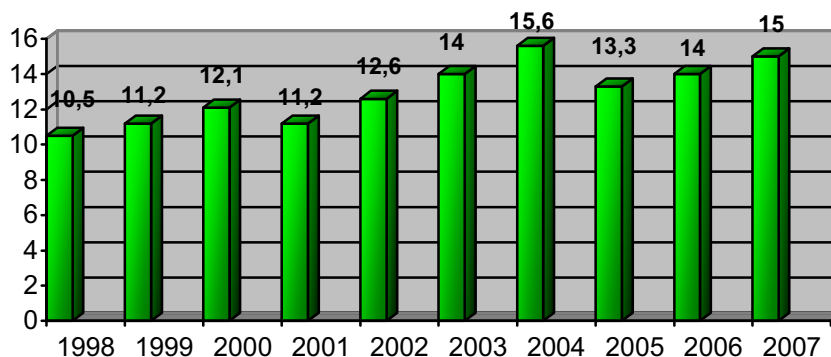
e) Daň z převodu nemovitostí

Předmětem daně z převodu nemovitosti je úplatný převod vlastnictví k nemovitostem, dále převod vlastnictví na základě výkonu rozhodnutí, při konkurzu nebo vyrovnání, při zrušení a vypořádání. Vyměňují-li se nemovitosti, považují se jejich vzájemné převody za jeden převod. Daň se platí z převodu té nemovitosti, z jejíhož převodu je daň vyšší. Sazba daně z převodu nemovitosti je ve výši 3%.

V důsledku reformy se zřízení věcného břemene přesouvá z předmětu daně z převodu nemovitostí do předmětu daně darovací.

Majetkové daně jsou minimální, hlavním předmětem diskuzí je jejich nízký výnos a vysoké náklady na jejich výběr a správu.

Graf 4: Následující graf ukazuje vývoj výnosu státního rozpočtu z majetkových daní v letech 1998-2007, údaje za jednotlivé roky jsou v mld. Kč. (data pro rok 2006 a 2007 jsou predikována):

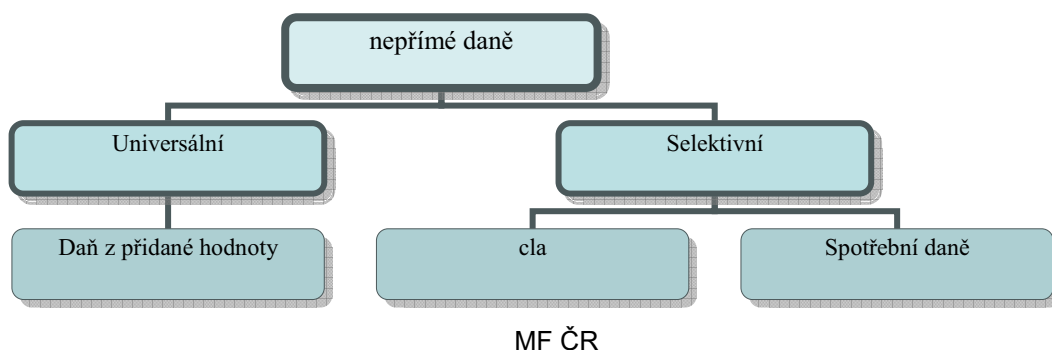

Zdroj: Makroekonomická predikce ČR, říjen 2006. Ministerstvo financí ČR

4.3 Nepřímé daně

Nepřímé daně jsou obsaženy v cenách, daň hradí výrobce nebo prodejce z objemu své produkce nebo svých prodejů. Prostřednictvím ceny má výrobce nebo prodejce možnost přenosu na konečného spotřebitele.

Schéma 2: Následující schéma zobrazuje systém nepřímých daní v ČR:

4.3.1 Universální daně

a) Daň z přidané hodnoty (DPH)

Daň z přidané hodnoty je všeobecnou daní ze spotřeby, tato daň je harmonizována s příslušnými předpisy Evropské unie. Této dani podléhá většina zdanitelného plnění v ČR, plnění v EU včetně dovozu a vývozu zboží a poskytování služeb. DPH má dvě sazby, současná základní sazba v ČR je 19% a snížená sazby je 9%. Základní sazbě podléhá většina zboží a služeb, snížené sazbě podléhají potraviny, léky, tiskoviny, vodné a stočné, kulturní činnosti, ubytovací služby, hromadná pravidelná osobní doprava, stavební práce pro účely bydlení a pro sociální výstavbu a dodávky tepla. Finanční služby jsou od DPH osvobozeny. Povinnost registrace k DPH mají osoby, jejichž roční obrat přesáhl 1 milion Kč za 12 po sobě jdoucích měsících.

Nově od 1.1.2008 je zvýšena snížená sazba z 5% na 9%. 9% sazba má výrazný dopad na bytovou výstavbu. Snížená sazba bude uplatněna pokud se bude jednat o sociální bydlení, tzn. u rodinného domu bude maximální podlahová plocha 350m² a u bytu bude maximální podlahová plocha 120m².

4.3.2 Selektivní daně

a) Spotřební daně

Spotřební daně jsou též harmonizovány s unijními směrnicemi. Spotřebním daním podléhají minerální oleje, líh, pivo, víno a tabákové výrobky. Výše daně je stanovena pevnou sazbou z daného množství určitého produktu. Výjimkou jsou cigarety, jejichž daň se počítá kombinací pevné sazby a procentuální částky z konečné maloobchodní ceny. Význam spotřebních daní není pouze fiskální, ale mají vliv na zdravotní stránku obyvatelstva (např. zvyšování spotřebních daní u tabákových výrobků by mohlo omezovat jejich spotřebu).

Změna spotřební daně z cigaret má význam především pro kuřáky, jelikož se zvýšila procentní i pevná část daně, stejně tak se zvýšila minimální daň z cigaret, což povede ke výraznému zdražení.

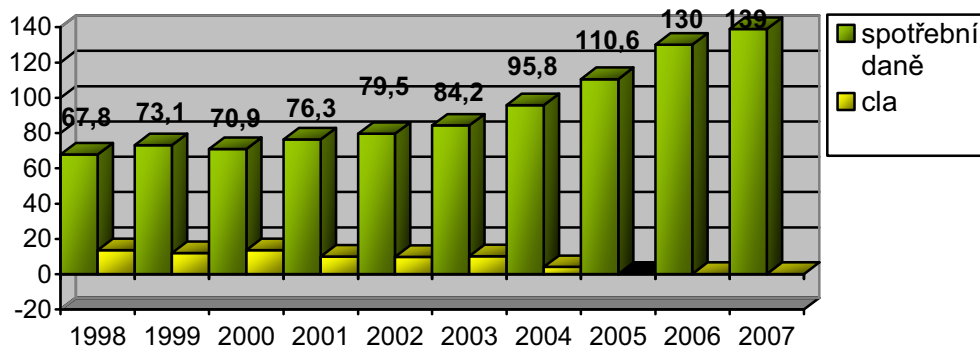
Tabulka 6: Sazby daně tabákových výrobků pro rok 2007 a 2008:

Produkt	Sazba daně z tabákových výrobků od ledna 2008 (rok 2007)		
	Procentní část	Pevná část	Minimálně
Cigarety	28 % (27 %)	1,03 (0,88) Kč/kus	1,92 (1,64) Kč/kus
Doutníky		1,15 Kč/kus	
Tabák		1280 (905) Kč/kg	

b) Cla

Cla jsou regulována celním kodexem Evropské unie a sazby jsou dány celním sazebníkem. V daňové soustavě ČR jsou pouze dovozní cla a to jen vůči zemím, které nejsou členy Evropské unie.

Graf 5: Následující graf ukazuje vývoj výnosu státního rozpočtu ze spotřebních daní a cla v letech 1998-2007, údaje za jednotlivé roky jsou v mld. Kč. (data pro rok 2006 a 2007 jsou predikována):

Zdroj: Makroekonomická predikce ČR, říjen 2006. Ministerstvo financí ČR

4.4 Ekologické daně

Nově od roku 2008 se v České Republice zavádějí ekologické daně, povinnost jejich zavedení nařizuje Evropská unie. Ekologické daně se budou vybírat:

- *ze zemního plynu a některých dalších plynů*: tuto daň budou platit dodavatelé plynu a provozovatelé distribučních, přepravních soustav a podzemních zásobníků plynu. Povinnost přiznat a zaplatit daň vzniká dnem dodání konečnému spotřebiteli. Od daně bude osvobozen plyn pro výrobu tepla v domácnostech, k výrobě elektřiny, plyn jako pohonná hmota pro plavby na vodách, a plyn použitý v metalurgických procesech či mineralogických postupech.
- *z pevných paliv*: daň z pevných paliv se vybírá obdobně jako daň ze zemního plynu a některých dalších plynů. Předmětem daně je: černé a hnědé uhlí, koks a polokoks z uhlí a ostatní uhlovodíky (určené k použití, nabízené k prodeji a výrobě tepla). Od daně jsou osvobozena paliva určená k výrobě elektřiny, koksu, jako pohonná hmota pro plavby na vodách, nebo

třeba k technologickým účelům v podniku, ve kterém byla pevná paliva vyrobena.

- z *elektřiny*: od této daně lze osvobodit elektřinu, která je ekologicky šetrná, vyrobená a spotřebovaná v dopravních prostředcích a elektřina vyrobená ze zdaněných výrobků.

Správa těchto daní bude spadat pod celní orgány, stejně jako je tomu u spotřebních daní¹⁹. Ekologické daně by měly být rozpočtově neutrální, jejich zavedení by mělo být kompenzováno snížením jiných daní (pravděpodobně snížení důchodových daní). Praxe ze zahraničí naznačuje opak, téměř nikde na světě nebylo zavedení těchto plateb neutrální. Česká koncepce předpokládá, že výnosy budou použity ke snížení povinných plateb sociálního pojištění zaměstnanců²⁰.

4.5 Pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení

Diskutabilní u pojistného na sociální a zdravotní zabezpečení je fakt, zda je zahrnovat do daňových příjmů. Definici daně splňuje tím, že se jedná o povinnou, nenávratnou a neekvivalentní platbu, což je v podstatě u většiny poplatníků splněno. Rozpor s daněmi spočívá v předem určeném účelu této platby. I podle OECD se pojistné na sociální a zdravotní zabezpečení zahrnuje mezi příjmy veřejných rozpočtů a zároveň slouží k výpočtu složené daňové kvóty [složená daňová kvóta = (sociální odvody + přímé, nepřímé a ostatní daně)/ DPH].

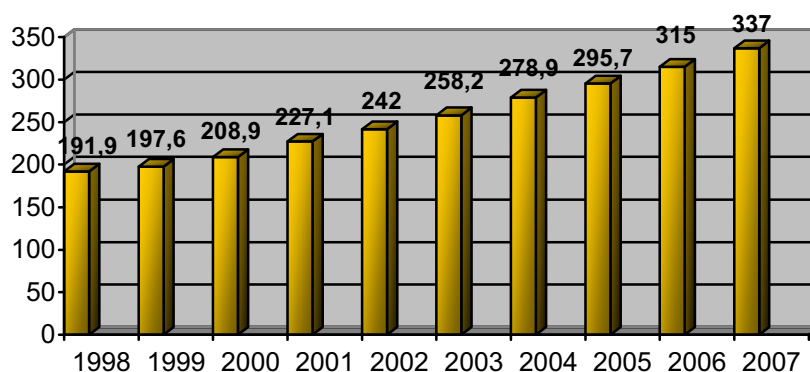
Tato skupina příjmů veřejných rozpočtů představuje pojistné na nemocenské pojištění, pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné za zaměstnance odvádí a zčásti hradí zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné si musí hradit pojistné

¹⁹ [On-line]. <www.mfcr.cz>.

²⁰ Daňová reforma 2007: Ekologická daň s J. Procházkou z Cyrrus [On-line]. <www.ipont.cz>.

na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pokud chtějí, mohou si hradit nemocenské pojištění, ke kterému se přihlašují dobrovolně.

Graf 6: Následující graf ukazuje vývoj výnosů státního rozpočtu z pojistného na sociální a zdravotní zabezpečení v letech 1998-2007, údaje za jednotlivé roky jsou v mld. Kč. (data pro rok 2006 a 2007 jsou predikována):

Zdroj: Makroekonomická predikce ČR, říjen 2006. Ministerstvo financí ČR

5. Návrh aplikace rovné daně v ČR, výše daňové sazby

V této kapitole se budu zabývat návrhy našich nejsilnějších politických stran, které se týkají zavedení a výše sazeb rovné daně.

5.1 Návrh ODS (Občanská demokratická strana)

Návrh ODS spočívá v uplatnění jednotné 15% sazby na příjmy fyzických osob, právnických osob i na DPH.

Rovná daň podle ODS:

- a) existuje jen jedna, nízká, 15% sazba daně,
- b) všechny příjmy jsou zdaňovány stejně, neexistují žádné speciální daňové výjimky,
- c) je zachována jediná osobní odečitatelná položky na poplatníka a zvyšuje se její výše,
- d) nižší mezní sazba rovné daně snižuje motivaci zatajovat příjmy a unikat ze zdanění,
- e) zachází s každým stejně a omezuje tím daňové úniky,
- f) rovná daň zvyšuje spravedlnost,
- g) neškodí ekonomice tolik jako současné zdanění, rovná daň žádnou ekonomickou aktivitu nediskriminuje vyšším zdaněním,
- h) neodrazuje od dodatečného výdělku tím, že by na něj uvalovala vyšší daň,
- i) stát přestane daněmi pokřivovat cenové informace, odstraněním těchto distorzí zvýší rovná daň dlouhodobý ekonomický růst a přispěje k růstu životní úrovně obyvatel,
- j) rovná daň svou jednoduchostí šetří čas i peníze poplatníkům i státu.

ODS navrhuje tyto dílčí změny:

- odstranění výjimek a odečitatelných položek u daně z příjmu fyzických osob, zavedení jednotného minima a zavedení jednotné daňové sazby

- snížení daně z příjmu právnických osob na úroveň sazby daně z příjmu fyzických osob a odstranění výjimek a opakovaného zdanění ve formě daně z dividend

- sjednocení sazeb daně z přidané hodnoty, reforma rovné daně se netýká spotřebních daní z benzínu, cigaret, apod., sociálního a zdravotního pojištění ani daně z nemovitosti

ODS počítá se zrušením investičních pobídek. V uplynulém desetiletí státy střední a východní Evropy regionu daňově soupeřily o investory udělováním dočasných investičních pobídek. Dnes se jejich smysl vytrácí především proto, že pobídky poskytují prakticky všechny státy regionu. Snížení příjmů státního rozpočtu v důsledku 15% sazby bude kompenzováno růstem objemu zdaňovaných příjmů v důsledku omezení daňových úniků, přílivu zahraničních investic a růstu ekonomiky²¹.

Největší problém v návrhu ODS bych viděla v 15% sazbě u DPH. Zvýšení ze snížené 5% sazby na 15% (hlavně v případě potravin, tiskovin, služeb atd.) by zasáhlo především nižší příjmové skupiny, a to více než relativní ušetření při snížení ze základní 19% sazby na 15%.

5.2 Návrh trojkoaliční vlády

Tento návrh je od 1.1. 2008 v platnosti.

Důvody a cíle daňové reformy:

- podpora hospodářského růstu
- sociální citlivost vůči ekonomicky neaktivní populaci

²¹ Tlustý, V.: Modrá šance pro veřejné finance.[On-line]. <www.ods.cz>.

- podpora rodin s dětmi
- podpora ekonomické aktivity
- podpora udržitelného rozvoje

Od ledna 2008 se zvýšila snížená sazba DPH z 5% na 9%, základní sazba DPH zůstává na 19%. Snížená sazba zůstala zachována ze sociálních důvodů, oproti návrhu ODS se nejedná o příliš velký skok mezi sníženými sazbami daně.

V případě daně z příjmu fyzických osob je zavedena pouze jedna sazba daně ve výši 15%, což podle koalice povede k omezení tendencí k daňovým únikům, podpoří ochotu podnikat a bude mít pozitivní vliv i na firmy, které zaměstnávají kvalifikované a vysoce placené zaměstnance. Další změnou je změna systému základu daně (supehrubý příjem), tento pojem znamená, že pojistné placené zaměstnancem i zaměstnavatelem nebude osvobozeno od daně z příjmů.

Daň z příjmu právnických osob byla pro rok 2007 ve výši 24%. Pro rok 2008 by tato sazba měla být 21%, dále s klesajícím tempem, pro rok 2009 by činila 20% a pro rok 2010 by byla na úrovni 19%. V důsledku tohoto snížení by se ČR stala atraktivnější pro zahraniční i domácí investory.

Zcela nově se zavádějí ekologické daně, jejichž zavedení je podmíněno směrnicemi EU. Mají sloužit k ochraně životního prostředí, podporovat ekologicky zodpovědné chování, podporovat lokální výrobce ekologických paliv a snížit náklady na vytápění, především na venkově.

Celkově se zvyšují slevy na dani viz. tabulka 5, uvedena v kapitole 4.2., zvyšuje se základní sleva, daňové zvýhodnění na dítě, sleva na dani na druhého z manželů, čímž pozbývá smysl institut společného zdanění manželů, který byl zrušen.

Nově dochází ke sjednocení sazby srážkové daně na 15%, zrušení minimálního základu daně, což zjednoduší podnikatelské prostředí, sníží daňové zatížení drobných podnikatelů a podpoří obory a regiony, kde je podprůměrná ziskovost.

Pro rok 2009 – 2010 se zvažuje zrušení daně z převodu nemovitostí a osvobození příjmů z dividend a z kapitálových výnosů²².

Vládní návrh částečně zjednodušuje daňový systém a snižuje daně, ale nelze hovořit o rovném zdanění všech příjmů v pravém slova smyslu. Spíše než o rovné dani můžeme v našich podmínkách hovořit o jednotné (lineární) sazbě daně z příjmů fyzických osob.

²² Reforma veřejných financí 2007 – 2010. [On-line]. <www.mfcr.cz>.

6. Předpokládaný vývoj daňových příjmů při existenci rovné daně

V této kapitole se pokusím srovnat očekávané příjmy modelových rodin v roce 2008 a v roce 2009. Budu se zabývat změnami, které nastanou u domácností s různou výší příjmů, zda si tyto domácnosti polepší či pohorší v důsledku změny sazby daně a změny výše uplatňovaných slev na dani.

6.1 Předpoklady výpočtů

Budu vycházet ze schváleného návrhu daně z příjmů, podle zákona č. 586/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Při výpočtech budu brát v úvahu jednotnou sazbu daně z příjmů fyzických osob ve výši 15% pro rok 2008 a 12,5% pro rok 2009, zavedení superhrubé mzdy a možnost uplatnění vyšších slev na dani oproti roku 2007. Budu analyzovat domácnosti s různou výší příjmů, které se vždy skládají ze dvou manželů, kteří jsou buď bezdětní nebo mají jedno či dvě děti. Budu předpokládat, že oba manželé pracují jako zaměstnanci na hlavní pracovní poměr. Ze slev na dani uplatňují slevy na poplatníka, na dítě (daňové zvýhodnění na dítě uplatňují u manžela, jemuž připisují vždy vyšší příjem), v některých případech i slevu na studujícího a zmíním se i o držitelích průkazu ZTP/P.

6.2 Modelové domácnosti

Manželé Benešovi

Pan Beneš pracuje jako vedoucí samoobsluhy ve Strakonících, jeho hrubý měsíční příjem je 14 000 Kč. Jeho manželka je zaměstnána jako kuchařka v podnikové kuchyni, její hrubý příjem je 11 000 Kč. Při výpočtech beru v úvahu tuto rodinu jako bezdětnou, s jedním nebo se dvěma nezletilými dětmi. Slevu na dítě uplatňuje pan Beneš.

Příjmy rodiny Benešových:

	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009	2009
	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)
hrubá mzda	14 000	14 000	14 000	11 000	14 000	14 000	14 000	11 000
Pojistné 12,5%	1 750	1 750	1 750	1 375	1 750	1 750	1 750	1 375
Superhrubá mzda	18 900	18 900	18 900	14 850	18 900	18 900	18 900	14 850
základ daně	18 900	18 900	18 900	14 800	18 900	18 900	18 900	14 800
záloha na daň	2 835	2 835	2 835	2 220	2 363	2 363	2 363	1 850
Poplatník	2 070	2 070	2 070	2 070	1 380	1 380	1 380	1 380
Bezdětní	-	-	-	-	-	-	-	-
1 dítě	-	890 ¹	-	-	-	850	-	-
2 děti	-	-	1 780 ²	-	-	-	1 700 ³	-
Záloha po slevě	765	765	765	150	983	983	983	470
čistá mzda	11 485	12 250 + 125 = 12 375	12 250 + 1 015 = 13 265	9 475	11 267	12 117	12 250 + 717 = 12 967	9 155

¹ daňový bonus 125 Kč, ² daňový bonus 1 015 Kč, ³ daňový bonus 717 Kč

Tabulka 7: příjmy rodiny Benešových (vlastní výpočty)

Manželé Svobodovi

Pan Svoboda pracuje v Českých Budějovicích jako řidič pro kamionovou dopravu, jeho hrubý měsíční příjem je 25 000 Kč. Paní Svobodová pracuje v bance jako úřednice, její hrubý měsíční příjem je 13 000 Kč. Při výpočtech beru v úvahu tuto rodinu jako bezdětnou, s jedním nebo se dvěma nezletilými dětmi. Slevu na dítě uplatňuje pan Svoboda.

Příjmy rodiny Svobodových:

	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009	2009
	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)
Hrubá mzda	25 000	25 000	25 000	13 000	25 000	25 000	25 000	13 000
Pojistné 12,5%	3 125	3 125	3 125	1 625	3 125	3 125	3 125	1 625
Superhrubá mzda	33 750	33 750	33 750	17 550	33 750	33 750	33 750	17 550
Základ daně	33 700	33 700	33 700	17 500	33 700	33 700	33 700	17 500
Záloha na	5 055	5 055	5 055	2 625	4 213	4 213	4 213	2 188

daň									
Poplatník		2 070	2 070	2 070	2 070	1 380	1 380	1 380	1 380
Bezdětní		-	-	-	-	-	-	-	-
1 dítě		-	890	-	-	-	850	-	-
2 děti		-	-	1 780	-	-	-	1 700	-
Záloha po slevě		2 985	2 985	2 985	555	2 833	2 833	2 833	808
Čistá mzda		18 890	19 780	20 670	10 820	19 042	19 892	20 742	10 567

Tabulka 8: příjmy rodiny Svobodových (vlastní výpočty)

Manželé Novákoví

Pan Novák pracuje jako právník pro jednu obchodní společnost v Praze, jeho hrubý měsíční příjem je 40 000 Kč. Jeho manželka je zaměstnána u zahraniční společnosti se sídlem v Praze jako vedoucí odbytové divize, její hrubý měsíční příjem je 26 000 Kč. Při výpočtech beru v úvahu tuto rodinu jako bezdětnou, s jedním nebo se dvěma nezletilými dětmi. Slevu na dítě uplatňuje pan Novák.

Příjmy rodiny Novákových:

	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009	2009
	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)
Hrubá mzda	40 000	40 000	40 000	26 000	40 000	40 000	40 000	26 000
Pojistné 12,5%	5 000	5 000	5 000	3 250	5 000	5 000	5 000	3 250
superhrubá mzda	54 000	54 000	54 000	35 100	54 000	54 000	54 000	35 100
Základ daně	54 000	54 000	54 000	35 100	54 000	54 000	54 000	35 100
záloha na daň	8 100	8 100	8 100	5 265	6 750	6 750	6 750	4 388
Poplatník	2 070	2 070	2 070	2 070	1 380	1 380	1 380	1 380
Bezdětní	-	-	-	-	-	-	-	-
1 dítě	-	890	-	-	-	850	-	-
2 děti	-	-	1 780	-	-	-	1 700	-
Daň po slevě	6 030	6 030	6 030	3 195	5 370	5 370	5 370	3 008
Čistá mzda	28 970	29 860	30 750	19 555	29 630	30 480	31 330	19 742

Tabulka 9: příjmy rodiny Novákových (vlastní výpočty)

Manželé Zelinkovi

Pan Zelinka pracuje jako IT pracovník v počítačové firmě, jeho hrubý měsíční příjem je 19 000 Kč. Jeho manželka pracuje jako zdravotní sestra, její hrubý měsíční příjem je 11 000 Kč, současně studuje druhým rokem lékařskou fakultu v Plzni. Při výpočtech beru v úvahu tuto rodinu jako bezdětnou, s jedním nebo se dvěma nezletilými dětmi. Slevu na dítě uplatňuje pan Zelinka.

Příjmy rodiny Zelinkových:

	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009	2009
	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)
Hrubá mzda	19 000	19 000	19 000	11 000	19 000	19 000	19 000	11 000
pojistné 12,5%	2 375	2 375	2 375	1 375	2 375	2 375	2 375	1 375
superhrubá mzda	25 650	25 650	25 650	14 850	25 650	25 650	25 650	14 850
Základ daně	25 600	25 600	25 600	14 800	25 600	25 600	25 600	14 800
Záloha na daň	3 840	3 840	3 840	2 220	3 200	3 200	3 200	1 850
Poplatník	2 070	2 070	2 070	2 070	1 380	1 380	1 380	1 380
Bezdětní	-	-	-	-	-	-	-	-
1 dítě	-	890	-	-	-	850	-	-
2 děti	-	-	1 780 ¹	-	-	-	1 700	-
Student	-	-	-	335	-	-	-	335
Záloha po slevě	1 770	1 770	1 770	0(-185)	1 820	1 820	1 820	135
čistá mzda	14 855	15 745	16 625	9 625	14 805	15 655	16 505	9 490
			+ 10 =	16 635				

¹daňový bonus 10 Kč,

Tabulka 10: příjmy rodiny Zelinkových (vlastní výpočty)

Manželé Brabcovi

Pan Brabec pracuje jako automechanik ve Vimperku, jeho hrubý měsíční příjem je 20 000 Kč. Jeho manželka je držitelkou průkazu ZTP/P. Při výpočtech beru v úvahu tuto rodinu jako bezdětnou, s jedním nebo se dvěma dětmi. Slevu na dítě uplatňuje pan Brabec. U tohoto příkladu chci poukázat

na rozdíl v příjmech, když slevu na manželku jako držitele průkazu ZTP/P uplatňuje pan Brabec a když tuto slevu uplatňuje sama paní Brabcová.

Varianta, kdy slevu na držitele průkazu ZTP/P uplatňuje manžel:

Příjmy rodiny Brabcových:

	2008	2008	2008	2008	2009	2009	2009	2009
	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)	(muž)	(muž)	(muž)	(žena)
Hrubá mzda	20 000	20 000	20 000	0	20 000	20 000	20 000	0
Pojistné 12,5%	2 500	2 500	2 500	-	2 500	2 500	2 500	-
superhrubá mzda	27 000	27 000	27 000	-	27 000	27 000	27 000	-
Základ daně	27 000	27 000	27 000	-	27 000	27 000	27 000	-
Záloha na daň	4 050	4 050	4 050	-	3 375	3 375	3 375	-
Poplatník	2 070	2 070	2 070	-	1 380	1 380	1 380	-
Bezdětní	-	-	-	-	-	-	-	-
1 dítě	-	890 ¹	-	-	-	850 ³	-	-
2 děti	-	-	1 780 ²	-	-	-	1 700 ⁴	-
Držitel průk. ZTP/P	4 140	4 140	4 140	-	2 760	2 760	2 760	-
Záloha po slevě	0	0	0	-	0	0	0	-
čistá mzda	17 500	17 500 +890 = 18 390	17 500 +1780= 19 280	-	17 500	17 500 +850 = 18 350	17 500+ 1700= 19 200	-

¹ daňový bonus 890 Kč, ² daňový bonus 1 780 Kč, ³ daňový bonus 850 Kč, ⁴ daňový bonus 1 700 Kč

Tabulka 11: příjmy rodiny Brabcových (vlastní výpočty)

U toho příkladu je zajímavý fakt, že pokud slevu na držitele průkazu ZTP/P uplatňuje manžel, částka slevy ve výši 24 840 Kč pro rok 2008 a 16 560 Kč pro rok 2009 se v obou případech zdvojnásobuje. Pokud by slevu na držitele průkazu ZTP/P uplatňovala sama držitelka tohoto průkazu, činila by sleva „pouze“ 16 140 Kč pro rok 2008 i pro rok 2009.

6.3 Shrnutí výsledků výpočtů

Srovnání příjmů rodin v roce 2009 oproti roku 2008:

Rodina	počet dětí	příjem 2008	Příjem 2009	Rozdíl
Benešovi	Bezdětní	20 960 Kč	20 422 Kč	- 538 Kč
	1 dítě	21 850 Kč	21 272 Kč	- 578 Kč
	2 děti	22 740 Kč	21 405 Kč	- 1 335 Kč
Svobodovi	Bezdětní	29 710 Kč	29 609 Kč	- 101 Kč
	1 dítě	30 600 Kč	30 459 Kč	- 141 Kč
	2 děti	31 490 Kč	31 309 Kč	- 181 Kč
Novákovi	Bezdětní	48 525 Kč	49 372 Kč	+ 847 Kč
	1 dítě	49 415 Kč	50 222 Kč	+ 807 Kč
	2 děti	50 305 Kč	51 072 Kč	+ 767 Kč
Zelinkovi	Bezdětní	24 480 Kč	24 295 Kč	- 185 Kč
	1 dítě	25 370 Kč	25 145 Kč	- 225 Kč
	2 děti	26 260 Kč	25 995 Kč	- 265 Kč
Brabcovi	Bezdětní	17 500 Kč	17 500 Kč	0 Kč
	1 dítě	18 390 Kč	18 350 Kč	- 40 Kč
	2 děti	19 280 Kč	19 200 Kč	- 80 Kč

Tabulka 12: srovnání příjmů rodin v roce 2009 oproti roku 2008 (vlastní výpočty)

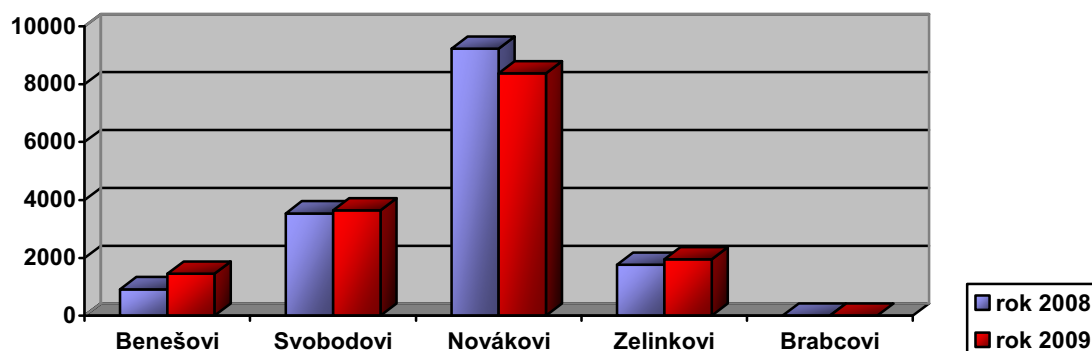
V roce 2009 došlo ke snížení sazby daně z příjmů z 15% na 12,5%, současně došlo ke snížení slev na dani. K výraznému snížení oproti roku 2008 došlo u slevy na poplatníka z 24 840 Kč na 16 560 Kč a u slevy na manžela/ku ZTP/P z 49 680 Kč na 33 120 Kč.

Sleva pro držitele průkazu ZTP/P (16 140 Kč) a sleva za soustavné studium (4 020 Kč) zůstala pro oba roky stejná, daňové zvýhodnění na dítě se nevýrazně snížilo oproti roku 2008 z 10 680 Kč na 10 200 Kč v roce 2008. V důsledku těchto změn, jak ukazuje tabulka, vydělají na rovné dani v roce 2009 rodiny s nadprůměrným příjmem, zatímco rodiny s nižšími příjmy trátí na 12,5% sazbě několik stovek Kč měsíčně.

Z tabulky též vyplývá, že rodiny s dvěma dětmi mají v obou srovnávaných letech vyšší příjem než rodiny bezdětné nebo rodiny s jedním dítětem. Vyšší příjmy rodin v roce 2008 mohou být způsobeny vyšším využitím daňového zvýhodnění na dítě formou daňového bonusu, který zvyšuje čistý příjem rodiny.

Rodina Benešových, Svobodových, Zelinkových i Brabcových je na tom lépe v roce 2008 než v roce 2009. Příjem, s dvěma dětmi, rodiny Benešovi je 22 740 Kč, rodiny Svobodových je 31 490 Kč, rodiny Zelinkových je 26 260 Kč a rodiny Brabcových je 19 280 Kč v roce 2008. V roce 2009 si polepší pouze rodina Novákových, konkrétně v případě, kdy má tato rodina 2 děti, je její příjem 50 305 Kč.

Graf 7: Srovnání odvedených daňových záloh za rok 2008 a rok 2009:

Z tohoto grafu vyplývá, že podíl odvedených záloh na daních je větší v roce 2009, s výjimkou rodiny Novákových. Benešovi odvedou měsíčně na zálohách na daních 915 Kč v roce 2008 a 1 453 Kč v roce 2009, rodina Svobodových odvede zálohy na daních ve výši 3 540 Kč v roce 2008 a v roce 2009 to bude již 3 641 Kč. Naopak rodina Novákových, která má z modelových rodin nejvyšší příjmy, odvede na zálohách více než ostatní analyzované rodiny, ale v roce 2008 je tato částka 9 225 Kč vyšší, než odvedená částka 8 378 Kč v roce 2009. Rodina Zelinkových odvede na

zálohách 1 770 Kč v roce 2008 a v roce 2009 odvede 1 955 Kč. Rodina Brabcových v obou srovnávaných letech odvede na zálohách na daních 0 Kč.

7. Vliv zavedení rovné daně v ČR na deficitní financování veřejných rozpočtů

Odhadnout, jaký vliv bude mít zavedení rovné daně na financování veřejných rozpočtů není snadné, jelikož rovná daň je u nás v platnosti velmi krátkou dobu, a to od ledna 2008. Částečně můžeme při odhadech vycházet ze zkušeností ostatních států, které aplikují rovnou daň delší dobu a z predikcí stanovených Ministerstvem financí ČR.

Pokud bych vycházela ze zkušeností jiných států a především Slovenska, dá se očekávat, že nový systém bude motivovat firmy k větším investicím v ČR, čímž by vznikly nová pracovní místa a klesla míra nezaměstnanosti. Předpokládaná míra nezaměstnanosti v mezinárodním srovnání pro rok 2008 je 4,4%, to znamená pokles oproti předchozímu roku o necelé procento. Zavedení rovné daně v zemích střední a východní Evropy znamenalo ekonomický růst, snížení daňového zatížení a nebyl zaznamenán pokles tempa růstu HDP. Podobný vývoj lze přepokládat i v ekonomice České republiky.

7.1 Předpokládané příjmy

Co se týká předpokládaných příjmů dle Ministerstva financí po zavedení rovné daně, budu vycházet z dostupných dat za velmi krátké období, a to za měsíce leden a únor. Podle predikce jsou očekávané příjmy státního rozpočtu za rok 2008 ve výši 1 036,5 mld. Kč. Což je zhruba o 7 mld. Kč více než skutečný příjem v roce 2007.

V roce 2007 činily příjmy za období leden – únor 147,57 mld. Kč, za stejné období v roce 2008 jsou tyto příjmy o 20,55 mld. Kč vyšší. Rozpočet předpokládá růst příjmů ze spotřebních daní cca o 2,4% oproti roku 2007 a růst příjmů z DPH, vlivem zvýšení snížené sazby z 5% na 9% a vlivem růstu cen a případně i zavedením ekologických daní. Příjmy z daně z právnických osob by měly být vyšší o 2,7%, zatímco příjmy z daně z fyzických osob by

měly poklesnout o 11,7% proti skutečnosti roku 2007 v důsledku zavedení 15% sazby ze superhrubé mzdy. U příjmů z pojistného na sociální zabezpečení se očekává růst o 5,4% za rok 2008²³.

Schválený schodek státního rozpočtu pro rok 2008 je ve výši 70,8 mld. Kč, tedy o 4,4 mld. Kč více oproti roku 2007. Předpokladem je, že zavedení rovné daně a s ní souvisejí reformy, budou znamenat vyšší příjmy, které naplní státní rozpočet. Obecný způsob, jak snížit státní deficit spočívá v omezení rozpočtových výdajů, zrušení různých mimorozpočtových fondů, jejichž odstranění zprůhlední systém hospodaření a zmírnit nadměrné přerozdělování financí, které brzdí růst ekonomiky.

7.2 Zdroje financování

Jedním z hlavních cílů reformy je snížení vládního deficitu ČR, přesto ekonomické dopady tohoto kroku jsou těžko předvídatelné. 15% daň se sice počítá z tzv. superhrubé mzdy, což znamená, že skutečná daňová zátěž se bude pohybovat kolem 23%, přesto zde není záruka zajištění příjmů veřejných rozpočtů. Reforma předpokládá, že nižší sazby daně přimějí občany s vyššími příjmy, kteří doposud své příjmy krátili nebo se zcela vyhýbali jejich zdanění, k placení daní. Tento předpoklad zatím nemá výsledky v praxi, ale nelze se spoléhat na tvrzení, že nižší daně budou přesvědčivým argumentem pro neplatiče či motivací pro obyvatelstvo ke zvýšení ekonomické výkonnosti.

Avizovaný pokles výnosu z daní z příjmů má být kompenzovaný zvýšením nepřímých daní, především daní spotřebních a daní z přidané hodnoty. Výpadek příjmů státního rozpočtu, způsobený poklesem příjmů z přímých daní, jelikož bohatší obyvatelé zaplatí na daních méně než před reformou, zaplatí celá společnost, protože spotřební daň a DPH obsažená v cenách výrobků a služeb je pro všechny stejná.

²³ Pokladní plnění státního rozpočtu ČR za leden až únor 2008. [Online]. < www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_38336.html>.

Celá reforma je provázena spekulacemi o jejím fungování a kritikou na adresu ne zcela zjednodušeného systému, tak aby si daň byl schopen vypočítat opravdu každý, čemuž brání stále rozsáhlý výčet úlev a výjimek, který nebyl o tolik zredukován, jak se původně dalo předpokládat.

8. Závěr

Cílem této práce je definovat pojem rovné daně, zhodnotit možnosti aplikace rovné daně v ČR a jejího přínosu z hlediska ozdravení veřejných financí.

Dosavadní daňový systém je nepřehledný, finančně náročný na správu a výběr daní, obsahuje řadu výjimek a odčitatelných položek, ve kterých se daňový poplatník ztěžka sám vyzná. Toto jsou hlavní důvody ke změně, po které volali příznivci rovné daně. Jak jsem popsala v druhé kapitole, rovná daň by ve své podstatě znamenala zjednodušení a zpřehlednění daňového systému, zrušení dvojího zdanění a větší spravedlnost pro poplatníky. Věnovala jsem pozornost kladům i záporům, které představuje zavedení rovné daně.

Dále jsem se zabývala zkušenostmi Slovenska a dalších států střední a východní Evropy. V případě Slovenska jsem se snažila popsat důvody, které vedly k reformě a její hlavní body, které přinesly výsledky jejího fungování. Na tomto příkladu je vidět, jak obtížné je určit dopady reformy v podobě příjmů státního rozpočtu. V případě Slovenska předčila reforma očekávání v plnění státního rozpočtu a měla pozitivní dopad i na míru nezaměstnanosti.

Ve své práci jsem analyzovala dosavadní daňové příjmy státního rozpočtu. Z analýzy je vidět, že příjmy, které plynou do rozpočtu jsou nemalé. Zabývala jsem se jednotlivými daněmi a jejich přínosem do veřejného rozpočtu. Přičemž jsem narážena na složitost celého systému, na řadu různých daňových pásem, výjimek, slev a složitost majetkových daní. V této části jsem brala v úvahu již schválený návrh rovné daně a s ní související reformy, platné od ledna 2008.

V první řadě nesmíme opomenout, že v případě ČR se nejedná o rovnou daň v pravém slova smyslu, na rozdíl od již zmiňovaného Slovenska. U daně z příjmů fyzických osob jsou zrušena daňová pásma ve výši 12% až 32% dle výše příjmu a jsou nahrazeny jednotnou sazbou ve výši 15% pro rok 2008 a 12,5% pro rok 2009. Mění se základ pro výpočet čisté mzdy. Novinkou je tzv. „superhrubá mzda“, která tvoří 135% dnešní hrubé mzdy, jelikož k vydělané mzdě si zaměstnanec připočítá pojistné na zdravotní a sociální pojištění, které doposud za něj odváděl zaměstnavatel. Na druhou stranu, může poplatník uplatnit výrazně vyšší slevy. Nově se ruší minimální základ daně pro podnikající fyzické osoby a institut společného zdanění manželů, který na bázi rovné daně pozbývá smysl. Pro podnikatele je nově daňově neuznatelným výdajem pojistné na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, což zvyšuje základ daně podnikatelů oproti předchozím rokům. Daň z příjmů právnických osob klesá ze 24% na 21% pro rok 2008 a v plánu je její další snižování. Základní sazba u DPH zůstává na 19%, mění se snížená sazba z 5% na 9%. Toto zvýšení bude mít dopad na zdražení potravin, léků, tiskovin, kulturních činností, ubytovacích služeb, hromadnou osobní dopravu, stavebních prací pro účely bydlení, sociální výstavbu a dodávky tepla. Určitými změnami prošly i majetkové daně, o jejichž zrušení se uvažuje od roku 2010.

V šesté části práce jsem se zabývala vlivem dopadu zavedení rovné daně na příjmy fyzických osob ze závislé činnosti. Při svých výpočtech DPFO jsem brala v úvahu jednotnou sazbu daně pro rok 2008 a pro rok 2009. Analyzovala jsem rodiny s různou výší příjmu. Z propočtů vychází, že na rovné dani vydělají především rodiny s vyššími příjmy a výrazně si nepohorší rodiny se dvěma dětmi. V roce 2009 nastane zanedbatelný pokles v příjmech, který bude zřejmě způsoben nižšími slevami na dani oproti roku 2008, kromě rodin s vyššími příjmy, které si polepší i v roce 2009. Pravdou je, že na rovné dani vydělá majetnější skupina obyvatel, což svým způsobem narušuje princip solidarity mezi chudšími a bohatšími. Nezodpovězenou

otázkou zůstává, zda je správné trestat bohatší část obyvatelstva za to, že je schopnější více vydělávat.

Jak dobře víme, hlavním smyslem daní je naplnit veřejné rozpočty. Jak vyplývá z grafů, příjmy z daní, a to především z daní důchodových a z daní spotřebních, mají za posledních devět let vzrůstající tendenci. Proč tedy nutnost zavádět rovnou daň? Jedním z možných důvodů je, že české daňové zákony jsou poplatníky brány jako nespravedlivé. Poplatníci díky progresivním sazbám odváděli státu stále více peněz, z toho vyplývá snaha některých zatajovat své příjmy nebo je neoprávněně krátit. Proto za pozitivní přínos považuji jednotnou nerostoucí sazbu, i přes to, že základ pro výpočet daně vychází ze superhrubé mzdy, tudíž skutečná daňová zátěž se bude pohybovat okolo 23%. Přesto by nižší zdanění mohlo motivovat obyvatelstvo ke zvýšení ekonomické výkonnosti a především přimět subjekty, aby opustili šedou zónu, čímž by se zvýšil příjem státního rozpočtu. Rovná daň bude znamenat určité zjednodušení systému, přesto zůstává široká škála různých slev a odpočtů, proto se obávám, že řadě poplatníků bude stále dělat problém spočítat si vlastní daň.

V zavedení rovné daně vidím nutnost dnešní doby. Česká republika leží v srdci Evropy, je obklopena státy, které fungují na principu rovné daně více než deset let a podle výsledků, fungují úspěšně. Nižší zdanění a jednodušší daňový systém předpokládá větší šance v konkurenčním boji o investory, příliv domácích i zahraničních investorů, zvýšení příjmů státního rozpočtu a snížení míry nezaměstnanosti. Tyto výsledky předpokládá i predikce Ministerstva financí ČR, očekává se pokles příjmů z daní přímých, tento výpadek by měl být nahrazen příjmy z daní spotřebních a z daní z přidané hodnoty.

V každém případě, vidím v zavedení rovné daně výraznou změnu v dosavadní historii daňového systému v ČR a krok správným směrem. Není

důvod, proč by tato reforma nemohla fungovat v podmínkách ČR. Rovná daň je u nás teprve v počátcích, proto její přednosti a nedostatky vyplynou až za určitou dobu jejího trvání.

9. Summary

Introductory part of my thesis is aimed to describe the flat tax theory, its functioning and basic ideas of its presence as was described at the most elementary level by Robert Hall and Alvin Rabushka, American economists from Stanford's University. I further describe reasons of the flat tax implementation in Slovakian environment because we used to share same cultural, political and economic history with this state. In the following passage of my thesis I analyzed a participation of particular taxes on Czech Republic's public revenue budget. Next I defined the flat tax concepts including its rates introduced by the leading political parties of Czech Republic. I worked on a predictability of the tax revenue development when the flat tax is effective, while applied to model families. In the final capture I described the possible flat tax implementation impact on public budgets deficit financing in Czech Republic.

Key words: flat tax, supergross pay, tax reform

9. Summary

Úvodní část diplomové práce věnuji popisu daňové teorie, funkcí daně a základním myšlenkám fungování rovné daně, tak, jak jí v její nejzákladnější podobě popsali američtí ekonomové ze Stanfordské univerzity Robert Hall a Alvin Rabushka. Dále popisují důvody zavedení a výsledky integrace rovné daně v podmínkách Slovenska, jelikož s tímto státem máme společnou kulturní, politickou a ekonomickou historii. V další části práce analyzuji podíly jednotlivých daní na příjmech veřejných rozpočtů v ČR. Následně jsem popsala návrhy rovné daně, včetně jejích sazeb, předních českých politických stran. Dále jsem se zabývala předpokládaným vývojem daňových příjmů při existenci rovné daně, aplikovaných na příjmech modelových rodin. V závěrečné kapitole jsem popsala možný dopad zavedení rovné daně na deficitní financování veřejných rozpočtů v ČR.

Klíčová slova: rovná daň, superhrubá mzda, daňová reforma

10. Přehled použité literatury

BASHAM, P. *Rovná daň – principy a otázky*. Přel. P. Mach. Praha: CEVRO, 2001.

Bohutínská, J. *Daň z příjmů fyzických osob po reformě: Všichni stejně?* [On-line]. 05.11.2007, [cit.09.02.2008]. Dostupný na WWW:
<http://www.podnikatel.cz/clanky/dan-z-prijmu-fyzickych-osob-po-reforme/>

Hall, R.E., Rabushka E. *The Flat tax*. Sekond Edition. Snadford: Hoover Institution Press, 1995. ISBN 0-8179-9312-6

Kubátová, K. *Daňová teorie a politika*. 1. vyd. Praha: Aspi, 2003. ISBN 80-8639-584-7

Loužek, M. *Na rovné dani vydělají všichni*. [On-line]. 28.03.2002, [cit.11.10.2007]. Dostupný na WWW:
<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=298&PHPSESSID=81606d0c094934716161342a0a7a3f5a>

Mach, P. *Rovná daň – výzva pro Českou republiku*. [On-line]. 26.03.2002, [cit.11.10.2007]. Dostupný na WWW:
<http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=275&PHPSESSID=81606d0c094934716161342a0a7a3f5a>

Mach, P. *Slovensko zavádí rovnou daň*. [On-line]. 08.09.2004, [cit.09.02.2008]. Dostupný na WWW:
<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=513&PHPSESSID=81606d0c094934716161342a0a7a3f5a>

Marková, H. *Daňové zákony 2007*. Praha: Grada Publishing, a.s, 2007. ISBN – 978-80-247-2087-6

Mikloš, I. *Daňová reforma na Slovensku*. 16.07.2003. Dostupný na WWW:
<http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=391&PHPSESSID=81606d0c094934716161342a0a7a3f5a>

Minčín, L. *O podstatě rovné daně*. [On-line]. 22.02.2002, [cit. 11.10.2007].
Dostupný na
WWW: <http://cepin.cz/cze/prednaska.php?ID=155&PHPSESSID=81606d0c094934716161342a0a7a3f5a>

Pavel, Jan. *Daňový systém 1*. Pardubice: Univerzita Pardubice, Fakulta ekonomicko-správní, 2005. ISBN 80-7194-786-5

Procházka, J. *Daňová reforma 2007: Ekologická daň s J. Procházkou z Cyrrus*. [On-line]. 16.08.2007, [cit. 15.02.2008]. Dostupný na WWW:
<http://ipoint.financninoviny.cz/danova-reforma-2007-ekologicka-dan-s-j-prochazkou-z-cyrrus.html>

Rylová Z., Tunkrová Z., Šulc I., Krůček Z. *Daňové zákony 2008*. Brno: Computer Press a.s, 2007. ISBN 978-80-251-1836-8

Šulcová-Seidlová, Marta. *Daňová soustava*. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2004. ISBN 80-213-1204-1

Tlustý, V. *Modrá šance pro veřejné finance*. [On-line]. 2004, [cit. 15.02.2008].
Dostupný na WWW:
http://www.ods.cz/docs/publikace/modra_kniha/01.pdf

Zapletal, J. *Rovná daň: podfuk nebo cesta k prosperitě?* [On-line]. 20.04.2006, [cit.12.12.2007]. Dostupný na WWW:

<http://www.finexpert.cz/default.aspx?section=28&server=1&article=5689>

Koncepcia daňovej reformy v rokoch 2004 – 2006. Ministerstvo financií SR, Institut finančnej politiky. [On-line]. 15.07.2005, [cit.08.01.2008]. Dostupný na WWW: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=3995>

Makroekonomická predikce České Republiky. Ministerstvo financí ČR, Odbor finanční politika. [Online]. leden2007, [cit.15.02.2008]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/search.html?varChunk=3>

Makroekonomická predikce České Republiky. Ministerstvo financí ČR, Odbor finanční politika. [Online]. Říjen 2006, [cit.14.02.2008]. Dostupný na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/MakroPre_2006Q4_komplet_doc.doc

Podklad k Daňovej reforme. Ministerstvo financií SR, Institut finančnej politiky. [On-line]. 14.07.2005, [cit.08.01.2008]. Dostupný na WWW: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=3996>

Pokladní plnění státního rozpočtu ČR za leden až únor 2008. Ministerstvo financí ČR. [Online]. 03.03.2007, [cit.10.03.2008]. Dostupný na WWW: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/tiskove_zpravy_38336.html

Reforma veřejných financí 2007 – 2010. Ministerstvo financí [On-line]. 03.04.2007, [cit.18.02.2008]. Dostupný na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/search.html?rdes.rde-fulltext.text=Reforma+ve%C5%99ejn%C3%BDch+financ%C3%AD+&adv=n>

19% v akcii - Prvý rok daňovej reformy. Ministerstvo financií SR, Institut finančnej politiky. [On-line]. 10.10.2005, [cit.08.01.2008]. Dostupný na WWW: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=84&NewsId=63>

[On-line]. <www.mfcr.cz>.

[On-line]. <www.finance.gov.sk>.

Seznam použitých zkratk:

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

DPPO – daň z příjmů právnických osob

DPH – daň z přidané hodnoty

MF ČR – ministerstvo financí České republiky

MR SR – ministerstvo financí Slovenské republiky

ZTP/P – zvlášť těžké postižení s potřebou průvodce

Přílohy:

Příloha 1.: Daňové přiznání pro rovnou daň z mezd a platů podle ekonomů Rabushky a Halla.

Příloha 2: Daňové přiznání pro rovnou daň z podnikání podle ekonomů Rabushky a Halla.

Příloha 1: Daňové přiznání pro rovnou daň z mezd a platů

Formulář 1		Daň z mezd a platů		1995
Jméno a příjmení:			Číslo sociálního zabezpečení:	
Adresa trvalého bydliště:			Zaměstnání:	
Město, PSC, Stát:				
1	Souhrn mezd a platů			
2	Penze			
3	Celkem (řádek 1 + řádek 2)			
4	Nezdanitelný příjem			
	(a) 16 500 \$ na dospělé osobu (b) 9 500 \$ pro samostatně žijící osobu (c) 14 000 \$ pro samostatně žijící osobu řídící domácnost			
5	Počet závislých osob			
6	Nezdanitelný příjem na závislé osoby (řádek 5 x 4 500 \$)			
7	Nezdanitelný příjem celkem (řádek 4 + řádek 6)			
8	Zdanitelný příjem (řádek 3 – řádek 7, pokud je rozdíl kladný, jinak 0)			
9	Daň (19 % z řádku 8)			
10	Daň odvedená zaměstnavatelem			
11	Dlužná daň (řádek 9 – řádek 10, pokud je rozdíl kladný)			
12	Přeplatek daně (řádek 10 – řádek 9, pokud je rozdíl kladný)			

Příloha 2: Daňové přiznání pro rovnou daň z podnikání

Formulář 2	Daň z podnikání	1995
Jméno podniku:		Identifikační číslo organizace:
Ulice:		Hlavní činnost:
Město, PSČ, Stát:		
1	Hrubý příjem z tržeb	
2	Odčitatelné náklady	
	(a) Nákupy zboží, služeb a materiálu	
	(b) Vyplacené mzdy a penze	
	(c) Nákupy kapitálového majetku	
3	Celkové odčitatelné náklady (řádek 2(a) + řádek 2(b) + řádek 2(c))	
4	Zdanitelný příjem (řádek 1 – řádek 3)	
5	Daň (19 % z řádku 4)	
6	Dopředu zaplacené daně z roku 1994	
7	Úroky z předem zaplacených daní (6 % z řádku 6)	
8	Předem zaplacené daně do roku 1995 (řádek 6 + řádek 7)	
9	Dlužná daň (řádek 5 – řádek 8, pokud je rozdíl kladný)	
10	Předem zaplacená daň na rok 1996 (řádek 8 – řádek 5, pokud je rozdíl kladný)	